

АНІ НАЙМЕНШОГО КУСНИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВОРОГАМ!

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!
Т. Шевченко

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО

UKRAINIAN COMMUNITY WORD

P. O. BOX 103, BROOKLYN 25, N. Y., U. S. A.

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕНО-СОБОРИЦЬКОЇ, ТРУДОВО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
І РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ДУМКИ.

ВИХОДИТЬ МІСЯЧНО

Видає: Українська Громада імени Микити Шаповала в ЗДА. Редагує: С. Зеркаль і П. Марченко.

Всі листування і пересилання грошових внесків просимо засилати тільки на подану адресу.

Передрук статтів або їх частин дозволяється, але тільки з зазначенням джерела.

Статті: підписані власним прізвищем автора, не завжди висловлюють погляди чи становище редакції, і за них від-
повідають самі автори.

За надіслані до вміщення в журналі статтів, поезії, наукові праці то-що, редакція не виплачує авторам ніяких гонорарів
і не вступає з приводу цього в ніяке листування.

Редакція застерігає собі право скорочувати надіслані матеріали і правити мову. Редакція не вступає в ніяке листування
з авторами з приводу цього. Незамовлені і не використані матеріали звертаються лише тоді, коли автор матеріалів ви-
разно це собі застеріг і коли долучив заадресовану до себе коверту з відповідною поштовою оплатою.

Рік III.

Новий Йорк, Червень 1955.

Чис. 6/50/.

Архів ОУН в УІС-Лондон

З М І С Т :

I. М - ла:	Микита Дмитрович Шаповал	Сторін. 115.
2. П. Богацький:	Українська Ката. Продовження	" 117.
3. С. Зеркаль:	Минулість і майбутність України. Продовження	" 123.
4. Ол. Неприцький-Грановський:	Пробудження	" 129.
5. А. Ходоровський:	Ой, піду я лісом	" 129.
6. М. Шаповал:	З добрих думок	" 129.
7. С. Пронівський:	Йосип Крутий - старий крутий	" 130.
8. Бібліографія.	С. Желівецький: Український Збірник. Ч. I, 1955	" 130.
9. М. Конюбинський:	З добрих думок	" 130.
10. М. Андрусак:	Болячки нашого минулого, сучасного й майбутнього ..	" 135.
II. З Української і	чужої преси. "Український Селянин"	" 137.
	"Голос України", "Вперед"	" 138.
12. Оголошення		" 138.

М. Шоповал
24 грудня 1925 р.

Микита Юхимович Шаповал

*Др. соціології,
міністер земельних справ Української
Народньої Республіки.*

*Народився 8 червня 1882 р. в с. Сріблянці, Україна.
Помер 25 лютого 1932 в м. Ржевницях, біля Праги,
Чехи.*

МИКИТА ЮХИМОВИЧ ШАПОВАЛ.

8 червня 1882р. - 25 лютого 1932р. - 8 червня 1932р.

8 червня 1955 року минуло 73 роки від народження найвизначнішого нашої доби організатора суспільно-громадської і політичної роботи, письменника і поета Микити Юхимовича Шаповала.

В річницю народження наша йому полана, любов і вдячність та пієтизм як великому борцеві за Український Трудовий Народ, за Україну.

Між нами в живих його нема. Помер у розквіті творчих сил на 49 році, у віці, коли його геній дійшов верховини блискучої яскравості, опертії на практиці широкої суспільної діяльності і опрацьований в глибокі наукові знання вченого. В цю добу останніх років життя, з-під його руки стали виходити том за томом великої суспільно-конструктивної сили твори, як: Українська соціологія, Система суспільних наук і соціографія, Соціографія України, Загальна соціологія, Соціологія Українського відродження, Міжнаціональне становище українського народу, Лихоманія? Суспільно-політичний нарис./, Велика революція і Українська визвольна програма, що вже опубліковані і інші, що залишились після смерті, але котрі чекать свого видання. Всі вони творять нову ідеологічну концепцію нашої доби українського визволення, історичний фарватер котрого почавши з Енеїди Котляревського позначається іменами Шевченка, Драгоманова і Франка.

Значення Микити Шаповала як і особи і як творця ідеології нової, соборної і трудової України набуває особливої поставності ще і тому, що наша доба, це доба, коли Україна наче фенікс повстала з попелу історичного забуття, виїшла з вікової могили неволі, український нарід став господарем на своїй землі, чого не стерпіли історичні вороги України, зо права чого відбулась нерівна кривава боротьба, цілу Україну перейшли величезної ваги революційні події. В цих подіях на ряду з іншими, що стояли на чолі, був і покійний Микита Шаповал. В змінливості і особливо у висліді, ці події явили надзвичайну пробу сили духу для учасників у них, а особливо для тих, доля котрих поставила на чолі. Не будемо називати їх імен, але хто з нас не зна, де-яких з них, і фізично й морально віддалились на капітуляцію ворогам України і стали за зняряддя дальшого гноблення підбитої України, давши приклади ганебного банкрутства себе й як одиниць і як провідників. Єдиним винятком з них - це Микита Юхимович Шаповал, що в цілій цій добі проб міді людського духу, єдиний зберіг первородство народного провідника і трибуна, через ціле життя ні в одному пункті ні на один волос не вхилився і не піддався на які будь компроміси з побідними ворожими силами.

В цьому - величезне значення його особи, що являє завершене представництво основних сил боротьби народу, що не піддаються, не приспособлюється і не йдуть на компроміси з силами, що несуть загибелі. Це ті сили, з котрих родиться, виростає і на котрих тримається буття кожного народу. Висершенням представником таких сил українського народу з перепитій боротьби на Україні і став Микита Шаповал.

Рівно ж і в добі емігрантського виходу, після занепаду України і опанування її ворогами, нема іншого імені, хто б так, як Микита Шаповал, зміг би після перебутих катастроф, в стані безпорадності, розгубленості і переляку, в котрій попала українська еміграція, зміг би довершити тих діл рятунку її, що він довершив. Пільше: в своїй суспільній діяльності на еміграції, це він, що зумів втягнути, організувати і скерувати сили еміграції на поле плідотної культурно-освітньої і наукової праці, дорібок з чого стає великоцінним вкладом у скарбницю всенародного значення. В цій творчій діяльності Микита Шаповал став основоположником цілого ряду низьких, середніх і вищих шкільних і наукових закладів на еміграції: Українська Господарська Академія в Подєбрадах, Український Педагогічний Інститут ім. Михайла Драгоманова в Празі, Високі Мистецькі Студії в Празі, Український Соціологічний Інститут в Празі, Український Робітничий Університет в Празі, Іматуральні курси, гімназія, фахові школи і курси, Громадський Видавничий Фонд і т.д. стипендії для наукових сил і студентів і Український Громадський Комітет. Це все повстало з ініціативи і творчих рук Микити Шаповала.

З інтенсивності його діяльності виробилось кілька сот українських людей, що нині, як професори і наукові працівники трудяться до піднесення української науки, не одна тисяча українських молодих людей, що загинули в емігрантських джунглях, набули вищу освіту інженерів, лікарів, правників, педагогів і т.д., і т.д.

Одна ця вже діяльність Микити Шаповала записує його ім'я золотими буквами до історії нашого народу.

А особливе значення Микити Шаповала в його письменницькій діяльності - творця суспільних ідеалів нашого часу. Уже в молодечих роках одразу він вибликається і стає відомий з літературних здатностей, видає декілько збірників поезій: Сні віри - 1908р., Самотність - 1910 р., Лісові ритми - 1917 р. і багато ще не друкованих, повних зворушуючого ліризму з переходом на національні й суспільні мотиви, виступає по різних виданнях як літературний критик і талановитий публіцист. А місячник "Українська Хата" що виходила в Києві в роках 1909 - 1914, під редакцією П.Югацького і його, став центром тодішньої молоді України. Ідеї, з котрих жила "Українська Хата" і котрі надав їй покійний М.Шаповал з своїми однодумцями, це з них піросли ті суспільні ідеали, котрі так блискуче розвинув він пізніше, з природи розуміння котрих перепів такі досяглі суспільні студії, що, по суті речі, став першим на українському ґрунті в сучасному європейському розумінню, соціологом, поклавши для соціології, досі малознаної науки в нашому громадянстві, підвалини, заснувавши в Празі Соціологічний Інститут. А його суспільні студії над проблемою Селя і Міста, це перша праця на українському ґрунті, котра розчинила зовсім нову браму в розумінню нашого визвольного руху і котра викликала відгомін і признание серед чужинців, вчених соціологів.

В дослідках і суспільних студіях, опертих на раціональному розумінню засад сучасної науки, М.Шаповал в продовження від Михайла Драгоманова розробив і розвинув концепцію теперішньої ідеології нашої визвольної боротьби за самостійну, соборну і т р у д о - в у У к р а ї н у. В численних писаннях, зокрема у місячнику "Нова Україна", що видавав він у Празі /1922-1928рр./, у брошурах, у книжках - малих і великих, у збірниках, у газетах, у "Лістинковій УПСР" і "Трудовій Україні" в Празі /1920 - 1932 рр./ і т.д., ця ідеологія носить у собі таку охоплюючу виробленість залізної логіки, підставності, удоводненості і утрудзованості, блискуче аргументованих, що сила її дає себе знати в цілому хаосі суспільних розбіжностей нашого громадянства. Велич генія покійного Микити Шаповала позначається в тому дивному тисненні, яке справляє він і яке резонансом одбивається на всіх течіях, партіях і утрудованнях нашого громадянства.

Уважно перечитавши його писання і стежучи за найрізномудрішими виданнями самих протилежних і непримирно противних до Покійного видань і газет, можна бачити, як скрізь, навіть до малих фраз і речень з М.Шаповала, відбивається на них. Орієнтаційні течії тепер під впливом аргументів і критики, висунутих проти них М.Шаповалом, попереладовувалися і скрізь заманіфестують, правда, з метою облудності, соборності. І так у всьому, можна скрізь спостерігати і вбачати, як самі противні течії піддаються і користають духовним нарібком Микити Шаповала, часто неназиваючи його імені. А мовчки здирають і витягають його думки і способи удоводнення, перекручують, підфарбовують і видають за своє.

Не той дивний показник тиснення генія, коли йому противні і ворожі сили, починають переладуватися і приспосовлятися до його постулатів.

Перед лицем величавої постаті Микити Шаповала і значення, котре він у ділах своїх набрав і присвячуємо ці наші слова його пам'яті і помани. М-ла.

За Україну нас катують
Нещадно люті вороги,
За неї з ними ворогуєм
Ми всі до'станемої снаги.
Вже впали наші всі герої
На полі гніту і ганьби,
Але візьмемось ми до зброї
Й піднімем прапор боротьби.

Степи широкі, ліси, ниви
Загромадять - загрозять -
Нема між нами вже зрадливих,
Коли всі хочуть вільно жить.
Нема нам виходу. Немає.
Всі муки сповнилися вкерть.
Хай вранті світ ворожий знає:
Україна, воля, або - смерть.

Прага, 8 листопада 1922 року. М.Шаповал.

5.

Повернувшись до Києва мене вже не лякала справа видання чергових двох книжок /листопад і грудень/. Складнішою справою була з тим, чи пробувати видавати наш журнал в наступному році 1911?.. Це було питання сьогодні дуже й дуже складне: після такого фінансового краху, коли в нас запасних грошей не було й шельяга; коли дістати від когось і мінімальних засобів - було неможливим. Кожний міг би резонно заявити: мої панове! ви ж мали два роки на пробу, мали допомогу, мали видавця - і за цей час не закріпились в ґрунті, в громаді, не стали на свої ноги - значить ви не потрібні, чи не передчасні, чи не відповідаєте потребам українського літературного і громадського життя! Не намагайтесь, сподобатись, коли вас не потрібують!... Здається, правда?... Сказати би - виданням ми для себе, а не для когось... Так!... Але наше ініціативне товариство напів-мертве, інертне, нам не помішне. Помочі від його не було та й не буде жадної. - "Доведеться знову нам самим перти плуга", - як казав Микита Кухимович Шаповал на на-шій нараді. Але далі так як раніше, як досі - не піде. Й знемігся таким напівголодним життям. Але, знаєте, я не сам. Дружині дещо допомагає батько, але й того вже доволі... Далі, тут не дістанеш і гроша... перспектив жадних... Ви знаєте, я почав переговори з впливовими людьми з головної контори управління маєтками М.Терещенка і мені дещо обіцяли. Там є наш приятель, п. Васил'єв /відомий драгоманівець/ та ще впливова людина, пан Леонтович... Думаю, що там я таки виграю справу... Юкину Юлію, що мов той орел Прометееві, що-дня довбав моє серце, розривав мої груди... Але й це ще не все!... Тов. Микольцьо /Євтан/ писав, що мусить переїхати на студії до Пидня, а тов. Андрій Товкачевський там, у Львові, не зможе без його триматись - і повертає до Києва... на безробіття!... В такій ситуації розпочинати новий рік - абсурд!... Це йти на скандал, на певний провал!... Хто буде працювати в редакції, хто буде давати основний ідеологічний матеріал, головні статті, щоби ми не втратили свого обличчя, свого протестантського тону, "хатянського" духа, наших керівних ідей?"

На ці щирі і правдиві слова Микити Кухимовича я тихо і лагідно відповів: - "Ваша правда, за Вами логіка фактів, фактів безперечних... Але проти Вас є ще щось іреальне, що стає на дибки проти Ваших слів... Стільки праці, стільки зусиль, стільки зборених перешкод, раптом, здаватись безборонно... Ні, якось не сила й подумати про це!... Ви поїдете в ліс і там в тишині й спокої, подалі від тутешнього гармідеру буденного, будете давати ще кращі свої писання... Ви без того не проживете там!... Ви вже до мізку кісток Ваших отруєні "хатянським" духом і він там так легко не вивітриться з Вашої душі, а, навпаки, він там встоїться, очиститься, піднесеться... Ви будете і там з нами!..."

А тов. Євтанові годі вже бути й далі на послугах професора /М.Грушевського/. - М. Євтан був в його особистим секретарем, але, само собою, виконував сотні й сотні доручень професора. Для куска ж хліба ніс обов'язки адміністратора студентського дому. Тут же тулив і помагав тов. Товкачевському, що студіював вільним слухачем на львівському університеті/. Пора й йому вже подумати про докторат і наукову працю... і він у Пидні знайде час для любові йому праці в "Українській Хаті". Я певен в тому!... Зостається ще тов. Андрій... Ну, ну, приїде він, тоді і потолкуємо з ним, де б йому притулитись. На кінці зостається "Українська Хата"... Тут моя думка... провадити її далі, оповішати, як належить, передплата на 1911-й рік... Переводити як найбільшу економію у видатках, щоби було лише чим оплатити папір і друк... На цьому я стою... і поможе нам в тім Бог!... Будемо далі змагатись!... Не дамо потішитись нашим противникам занепадом "Української Хати"... А потирали б вони руки!... на давно!..."

Час йшов і чутки не спали. Вістка про те, що нас покинув видавець і то оттак перед дороги, розплилась по великому Києву... Зустріла якось сестра мене: - Ір?... "Українська Хата" вже не буде виходити?... - А хто тобі казав?... - Олександр Павлович /йї чоловік, постійний робітник в газеті "Рада" - Кузьмичинський/ був вчора на сходинах в п. Чикаленка... там казали, що це факт... - я відповів їй: я ще не чув нічого подібного... І тішились "радяне": - "А ми не казали?... А ми не передчували!... Та з ними

ніхто довго не поксіпанує"... А другий додає: -"Та який він "хатянин" той Бойко!... Посмакував того майже рік і півну... Нарешті!..." При зустрічі зо мною ніхто про це й не заїкнеться. Правда, "в домі покійника про смерть не говорять"... А дехто вдає, що нічого і не знає...

Тяжка година, але й таку перебудемо. Я докладаю всіх можливих старань, щоби найбільш непомітно перейти на сувору економію. Але, наприклад, С.Черкасенкові, що додрукував у останніх книжках свою довжелезну, скучну й мало цікаву драму - "Петро Кири - лаж"/протекція Микити Юхимовича! землячок!/ я вважав потрібним оплатити кінець, як оплачено було перших три дії, щоби, не було непотрібної балачки... Але нахабний "драмо - роб" заявив, що його твори такі ж, як і Володимира Винниченка, а чому йому платять по сто рублів /то правда!/ від аркуша, а мені лише по 25 рублів аркуш?! - Я ледви коштував можливі вибух обурення і сказав майже спокійно: -"така була з ним умова... уюпились би Ви, платили б Вам і по-двіста!" - Гі! - прорік і ми розстались. Але його огидна посмішка, як і тон заяви врізались у мою пам'ять і я їх не можу подарувати йому і на тому світі... Та це був лише перший його цинічний вибрик. Скоро Ч-ко обернувся в жалюгідного "Провінціала" - придворного "радянського" блязня - сатирика, який при всякій нагоді, а го й без нагоди, силкувався сикнути нас за холосі... Пізніше, на його "Жарта Сатира" /1913/ сказав Сьман: -"Гумор Ч-ка - це гумор на замовлення ... Нехай сміється з них, хто немає нічого іншого до роботи. А мені сумно після такої гумористики. Бідна українська література!..." /Українська Хата" 1913, кн.4-5/. Це все не завадило Ч-ові на еміграції, в Празі, зголоситись "старим приятелем" і знову використовувати ситуацію... Добряк був покійний Микита Юхимович, і не злопам'ятний, як я...

6.

Кінець 1910-го року пройшов спокійно, без особливого клопоту. Оголошена передплата на новий 1911-й рік почала надходити. Передплатника ми повідомили про те, що дали долю журналу в його руках. Не жадних засобів на видання його нема, крім тих, що надішли наш пыльний читач, наш одиодумець - передплатник. Але жадної тривоги ми не робили, не були на сполох... Оскільки випуск номерів за листопад та грудень був майже за безпечення ще Бойком, то все що впливало у касу я сплачував а-konto друкарні та папірні. А оскільки в друкарні я мав репутацію багатого пана з шетком на березі моря, то му, коли в початку року управа друкарні знайомилась зі станом його рахунку, то діставала від бухгалтера стереотипну відповідь -"у його наперед заплачено!".. Це "наперед" було впродовж двох-трьох місяців, а там боргував майже до нової збірки передплати, або до якоїсь "малої несподіванки", про які я вже згадував... і такими маніпуляціями я не підривав моєї солідної платничої репутації.

Нарешті після різдвяних свят 1910-го року, Микита Юхимович дістав призначення на посаду лісничого в Хмельські шетки М.Терещенка. Ліквідував свої справи в Києві і зібрався від'їздити... Над'їхав Андрій Товкачевський зі Львова... Метнувся тов. Андрій до дому, у Борзенщину /Чернігівщина/. За тиждень-півтора повернувся. Привіз добрий кус сала, запеченого по-чернігівськи, в житних кришках... Дуже смачне!... та пару буханців разового хліба і ми, добре посолонцювавши, за пару днів впорались з тим всім і край! Ми він зо мною при редакції. Шукав роботи... якої і де?... Він був "безпашпортний": відбувши по присуду два роки тюрми, власне каторги, в харківському центральї, він ще був позбавлений де-яких прав і не дістав пашпорту. А це присуд на голодівку та безробіття... Стан страшний і безвихідний... На цьому, такому незвичному для нас ґрунті відбувся прикрий домашній інцидент...

Холодному і голодному т. Товкачевському треба знайти заробіток... Микита Юхимович і загравав тут ролю господаря..., але дуже невдало. В час, коли всі мої зусилля були скеровані до найбільшої опадности у нашому видавництві, він, щоби пристроїти т. Андрія, в один гарний день пропонує мені передати вої адміністративні функції "У.Х".

№ 82
З книг
М-ти Ю. Шаповала
№ 848

Українська хата

Травень

Київ—1914

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА 1914 РІК

(РІК ВИДАННЯ ШОСТИЙ)

Українська Хата

літературно-критичний громадський український місячник

Завданням журналу „Українська Хата“ є — по монилivosti повне освітлювання процесу ідейного, духового життя України, беручи його під розвагу національности. Література, як головний виразник його, розкриваючи се життя в його основі, займе перше і найповажніше місце на сторінках журналу. „Українська Хата“, обслуговуючи інтереси української інтелігенції, буде відкликатися на всі важливіші громадські події українського і світового життя, а також на розвій мистецтва в різних його проявах.

Журнал „Українська Хата“ буде мати відділи: а) художньо-літературний (поезії, нариси, малюнки, оповідання, новели, повісти, романи, драми і т. и. оригінальні і перекладні); б) критичний (критичні статті, літературні огляди, характеристики письменників); в) науковий (теорія, історія, і філософія літератури, психологія творчости та ин.); г) публіцистичний (статті, в котрих обговорюватимуться різні події українського і світового життя); д) мистецький (статті про музику, театр, малярство, архітектуру та инше); е) широко поставлена бібліографія і б) літературна хроніка, що занотовує всі новини українських видань.

Працюють в журналі кращі літературні сили.

Передплата річна на „УКРАЇНСЬКУ ХАТУ“ 4 руб. (в Австрію 12 корон річно і 6 корон піврічно; в Америку: 3¹/₂ долара на рік і 1¹/₂ дол.-піврічно) півроку 2 руб. 50 коп., ¹/₄ року-1 р. 25 коп. окрема книжка 35 коп. (з перес. 40 коп.).

Передплата на журнал „Українська Хата“ приймається:

В головній конторі редакції журналу — Київ, Ділова, 4;

в книгарні „Л.-Н. Вістника“ — Фундуклеєвська, 12;

в крамниці „Час“ — В.-Володимірска, 53;

в Харьнові: „Українська Книгарня“ — Петровський проул. 18.

в Петербурзі: Пет. Стор. Б-Прспект, д. № 1 „Українська Книгарня“.

в Полтаві: „Українська Книгарня“, Петровська пл.;

в Катеринославі: книг. Є. Лозинської, Прспект, ч. Вебера та „Укр. книг.“

Поліцейська 36;

в Кам.-Подільську: Т-во „Просвіта“;

в Одесі: „Українська Книгарня“, „Діло“, Преображенська, 11.

За кордоном: Львів, „Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка“, Ринок, ч. 10;

в Станіславові: в „Народнім Базарі“; ул. Собієвского.

в Чернівцях: Равх і Лебединський, Ратушева, 4, Пасаж „Бек“.

Комплекти „Української Хати“ за минулі роки (1909—1913) продаються в конторі журналу по 4 нарб. кожний з пересилкою.

Пробний № висилається тільки за три 7-коп. марки.

Адреса контори і редакції журналу: Київ, Ділова, 4.

Ціна окремої книжки 35 коп.

З пересилкою 40 коп.

Редактор-Видавець

Павло Богацький

Друкарня Акц. Т-ва «Петро Барський у Києві», Хрещатик, 40.

т. Товкачевському з оплатою його праці, як то було в минулий рік, при видавцеві... Скільки я, до болю ображений тим, не доводив, що ота голосна "адміністрація" "У.Х" - власне, моя тяжка чорна, але віддана праця, мої нерви, моя самопожертва, то все не вплинуло на Микиту Юхимовича, він стояв на своїй олові. Тоді я, трохи охолонувши, рішуче сказав - "добре!.. т. Андрію, перебірайте Ваші функції: секретарство по редакції, а незабаром і саму редакцію, евіденцію передплати, кольпортажу журналу, коректуру першу і другу та контролю в друкарні, як і догляд за друком числа, а що найголовніше - старання, щоби роздобути засоби на оплату потреб кожної книжки. Цю лише горстку обов'язків Вам належить від мене перейняти... Так!.. А я маю відійти... Тут мені не місце далі zostаватись, коли, навіть найблизчий товариш по праці так легко валять мене, так розуміє і цінить мою працю!... Вам, т. Андрію, доведеться скоро на самоті провадити всю цю роботу... Бажаю Вам найбільшого успіху!".. - Я демонстративно виліз на стіл книжки потрібні, зшитки, картотеку то-що, підрахував наявність каси... - "Прошу!" Але білий практичний т. Товкачевський просто перелякався ситуації, в якій мимоволі опинився і... рішуче відмовився перебірати мої скромні, але численні і відповідальні функції. Виходу не було - я мусів zostатись. І, дійсно, zostатись тепер на самоті... А за пару днів т. Товкачевський від'їхав разом з Микитой Юхимовичем в ліс, а там, як писав мені, став "культурним надзорчим" в лісництві.

Я zostався сам. Сам - "службою і хазяїном". Як і що зроблю, те й так буду мати... Але я тоді не уважав ту працю своєю, але нашою, і справа була наша, загальна, товаришська. І я почав свої реформи переводити в життя. Перше, ми мусіли змінити відносно дороге і велике редакційне помешкання. З Бульварно-Гудрявської вулиці я переніс редакцію в інший бік міста. Нова редакція тепер містилась по Лівій вулиці, під ч. 4 в гарній, панській, ізольованій вільі оточеній садами. Правда, тут ми займали лише невеликий покоїк з одним вікном у сад та темний альков /над яким поіронізувала колісь, відвідавши редакцію, п-і Галина Жарба - "альков повний гмежув!"../, де містились шафи з книгами та часописами і, звичайно, моє ліжко... Тут редакція перебула майже чотири роки... до її ліквідації в р. 1914-м.

Другим актом моїх старань зменшити наші видатки - це була зміна паперу, окладинки і припинення ілюстрованих додатків. "Українська Хата" почала друкуватись на грубому, шарпавому, бібулястому папері; обгортку такого ж сіроватого кольору ми давали з рулонів картону, що його вживали під тапети. Для нового формату і вигляду, що нагадувало старовинні видання українські, мій добрий приятель, художник Іван Северин, дав титульний напис в стилі писемня гетьманських універсалів /він, по крайній мірі, так потішав мене.../: див. тут вложку I і 4 сторінки окладинки.

Ця зміна була оригінальна, дешева і солідна. Кожна нормальна книжка випадала товстою, а подвійна - просто таким улюбленим в царській Росії - "толстим журналом" на зразок "Вестника Европы", чи "Русской Мысли" - Струве, чи, нарешті, "Русского Богатства" - Вол. Короленка... В такому вигляді "Українська Хата" проіснувала у весь останній свій вік /1.1.1911 - 19.VIII.1914/.

Таке стало з матеріалом... Головними співробітниками журналу так і zostались: М. Шаповал /М.Сріблянський/, Андрій Товкачевський та Микола Сиван. Перші два жили в Орловщині, в лісі, а третій - у Відні. Тепер, щоби справа йшла нормально, я мусів до них майже щотижня писати, інформувати, часто підгайити, вилагати, лаятись і погрожувати. Звичайно, бувало, що я їм і теми підказував. Хоча вони всі були в курсі українського життя й подій, а тому теми знаходили самі, кожний по своєму смакові. Як я в них вилагав часто, так це реценції на нові видання... Гадато торішні співробітників, що працювали в нас тільки із-за гонорару: Вол. Івниченко, всі "радяне" та ще дек-то - покинути працю з "Української Хати". Але почали з'являтись нові імена, молоді автори як, напр. Максим Рильський - ще реаліст останніх класів, Ол. Неприцький-Грановський, Я.Мамонтів - обидва студенти та інші. В цім же річипку ми почали друком більшу повість Ольги Кобилянської - "За ситуаціями", яку ми згодом видали окремою книгою... Загальна кількість передплатників збільшилась, але з півріччя було мені дуже прикро і скрутно... Я виїздив на заробітки в літі - досліджував хуторські гос-

подарства на Дніщині. Заробивши щось я мусів не лише прожити, але й покласти частину на потреби журналу. Та чорні дні були передо мною... бувало, що я стояв перед дилемою: чи за ті мідяки, що були в мене в кишені нав я купити фунт хліба і до хліба, чи на них вислати людям пару листів і сподіватись від них помачі?..

Ото в один з таких притрих днів я відвідав сестру... Поскаржівся їй на свою біду. Вона ж розповіла мені те, що раніш не одважувалась говорити... Буваючи на традиційних понеділках в Е.Х.Чикаленка, вона там наслухалась різного про "Українську Хату", про мене, Шаповала то-що. - "Ото якомсь недавно "пан" в припливі якоїсь симпатії до мене, - каже сестра, - почав співчувати і тобі, казав, що ти зі шляхотних почувань не можеш отак раптово покинути справу. Але всі останні вже давно покинули і тебе, і справу на призволяще. Мені особисто, - казав Чикаленко, - зрозумілі ті почуття завзятости і впертости. Але вони заведуть його у великі борги і клопоти... Мені шкода доброго, ідейного хлопця... Можете переказати йому лише особисто, що я, навіть, охочий йому допомогти якоюсь сумою, щоби лише завчасно справу припинити без неприязностей і ускладнень... "Я, - закінчила сестра, - все якомсь збиралася тобі це переказати... - Але з тим якомсь не квапилась, - перервав я. - "Ні! я просто не одважувалась. - І добре зробила. Даремні його заходи! Бач, який таємний приятель знайшовся в нас!.. Несподівались!... По деякій мовчанці я додав: - Але справи наші таки дуже невеселі!".. Отут то й сталась ота несподіванка, з панею Шневською, що вирятувала нас з тяжкої, ще небувалої ситуації. Грішми пана Шневського ми дотягнули справу до нової передплати на 1912 -й рік. Але в це півріччя я добре познайомився з голодішкою. А яка праця з порожнім залучком?... Але сяк та так, а таки боровся і поборов біду...

Та й годі було й далі заглядати комусь у руки! Тоді було чекати якихось нагод та щасливих випадків! Коли між українським громадянством не знаходилося ще стільки зацікавлених цим органом, щоби він лишепередплатою себе утримував, то, може, між ними знайдеться хоча декілька десятків людей, може, навіть, сотка, яка би щорічно вносила невеликий пай, наприклад 25 карбованців?... І тоді організовано було "Товариство на паях". Вибрано було з поміж наших передплатників і співробітників правдивих, ширих "хатян" - наших однодумців і симпатиків, і їм запропоновано внести пай, не з метою якихось матеріальних вигод, а єдино з любови до справи, з метою дати їй твердий, нормальний ґрунт. Ідея була нова, добра і шаласта і вона з'єднала навколо видавництва з пів-сотні певних і прихильних справі людей. Ідея ця особливо оподобалась п.Віктору Дубровському, людині рухливій, підприємчівій, яка закинула свої видавничі справи в т-ві "Час" і одержала посаду начальника водної сторожі на Дністрі. Брав він на ту роботу молодих свідомих українців, які і ставали по умові з ним членами нашого товариства. Подібне завів і Микита Юхимович в своїм лісництві, де приймав тільки своїх людей. "Українська Хата" стала твердіше на ноги...

А тим часом оформлювалося в пресі "хатянство", як певна ідеологічна основа українського визвольного руху, як певний національний та соціальний світогляд... Почала ним цікавитися студіюча молодь, особливо студентство Петербургу, Москви, Харкова, Одеси і Томська. В українських громадах були заведені т.звані, "український мінімум". Цей мінімум містив в собі обов'язкову передплату на власний кошт таких часописів, як "Рада" і "Українська Хата". Як що сам студент не міг це зробити, то йому підшукують компаньона, але тоді до їх обов'язку належало передплатити ще яку-небудь часопис/Див: О.Лотоцький - Сторінки минулого, т.2 ст. 104/. Все це збудило в широкіх колах молоді інтерес до журналу, збільшило кількість його читачів і передплатників. "Українська Хата" переключена в 1911 році, в 1912 р. ступає бадьоріше вперед, а в 1913 і 1914 роках вже оплачує себе.

IV. СПІВРОБІТНИКИ ЖУРНАЛУ "УКРАЇНСЬКА ХАТА".

Не маючи перед собою ані книжок журналу "Українська Хата", ані покажчику його повного змісту, мені не вдається цей розділ опрацювати якби то хотілось. Подаю прізвища співробітників "Української Хати" цілком по пам'яті, але заголовки їх праць, друкованих на сторінках журналу, вже чимало й забулось. Діло прізвища на кілька груп за жанрами їх творів, а саме: а/ Ліричні поезії /оригінальні та перекладні/; б/ Новели, оповідання та повісті; в/ Драматичні твори; г/ Літературна критика; ґ/ Публіцистика; д/ Мистецтво і д/ Наука.

За шість неповних років /III.1909 - VII.1914/ видання журналу "Українська Хата", видавництво випустило в світ 66 чисел і дею менше книг, бо де-які були подвійні, тобто більше трьох тисяч сторінок великої вісімки були заповнені оригінальним українським словом у різних жанрах і різного змісту.

Згадані збірки журналу подавали в найбільшій кількості поетичні, оригінальні, а дею і перекладні, твори. Авторами їх були як старші, відомі вже в українській літературі, поети, так і молодші і зовсім молоді, початківці, що, може вперше друкувались в нашій часопису. Основним кадром поетів, що давали, як не до кожного числа свої твори, то зчаста і то цілими циклами, були: Грицько Чупринка /1879 - 1921/, що крім шости збірок поезій /"Огнецвіт", "Метеор", "Ураган", "Сон-Трава", "Білий гарт", "Контрасти", дав "Українській Хаті" більший твір, поему "Ляцар-Сам" /1913/. Цей факт дав пізніше /1921/ М.Зерову підставу скласти їдкий сонет під заголовком "Чупринчин сад в Оглові", "Столітні верби над низьким парканом" і в сличняку ооломляний куринь /Сто кроків вглиб і сто у широчинь//Так от де зріє бурхливим ураганом/ Куляр хатянських поколінь8..("Sonnetarium" st.157)Микола Вороний /1871 - ?/, автор модерністичного маніфесту /1901/, автор двох збірок, по адресі якого той же М.Зеров кинув характеристичний вираз в сонеті "Молода Україна" - "...Ці мрійники без крил /Вороний дав збірку "В сяйві мрії"/, якими так Поезія прославилася наша. От Петька Ста, містечковий сіряк; от Вороний, сентиментальна кваша"... ("Sonnetarium" st. 156)О.Олесь /псевдонім Олександра Кандиби /1878 - 1944/, що в 1910 році, на особливих умовах друкувався лише в "Українській Хаті" і дав крім окремих поезій велику поему "Гв-року", яка викликала глибокий захват в Миколи Зерова, як він сам признається "колись цілий день носив мене по місту з книжкою "Українська Хата", III.1910"... /"Джерел". Львів, 1943, стор.230/. Микола Філянський, автор поетичних збірок: "Лірика", "Calendarium", "Цілую землю" та поеми "Бузьковий кущ". Христя Алчевська /1882-1933/, що друкувалась рідше і дала всього дві збірки: "Туга за сонцем", що відкинула її зразу у табір модерністів і пізнішу - "Вашневий цвіт". Кріп Будяк /псевдонім Ю.Покос - 1879 - 1942/, що дав збірку поезій "Бурюни" /1910/ і поеми: "Невольниця" /1907/ та "Пан Базалей" /1911/. Ол.Неприцький-Грановський /один з кількох співробітників в "У.Х.", тіпиться життям і працює: одні на Радянщині - Павло Тичина і Максим Рильський, інші - Галина Мурба, В.Павлусевич - на еміграції/. Поет, що дав в 1910-1911рр. три збірки поезій на Рідній Землі: "Пелюстки надій", "Намнотечко сліз" та "Акорди" і, з великою перервою часу, на еміграції в Ст.Павль, Чикаго, 1953 дає збірку "Іскри віри" та лагодить збірку "Осінні узорі". Автор писав з р.1913-го на чужині і не друкував своїх творів. Писав "лише для себе, для свого власного відпочинку і задоволення", як сам каже. Микита Шаповал - Сріблянський /1882 - 1932/, що поза публіцистикою і критикою друкував зчаста і поезії. Дав три збірки: "Сни віри" /1908/, "Самотність" /1910/ та "Лісові ритми" /1917/. В архівах М.Шаповала, по його смерті розібраних, знайдено багато сатиричних поезій, писаних на різні громадські теми. Особливо їх багато в "Моденнику. 1919 - 1932 рр.". Архіви дею збереглося, а більшість пропало.

До ряду постійних співробітників журналу "Українська Хата" додаємо ще три постаті, які почали свою літературну кар'єру в "У.Х.", а здобули великого розголосу на Радянській Україні. Це Павло Тичина, Михайло Семенко та Максим Рильський. Починаємо з останнього, але з наймолодшого. Це був гімназист київської гімназії "Общества Распространения Среднего Образования" в Києві /Директор Вол.Науменко/ - Максим Тадєевич Рильський /1895/. Прятнацяти-літнім юнаком, часто з ранцем за плечима, приходив

до редакції "У.Х.", скромний, навіть сором'язливий поет. Червоніючи, виїмав з поміж шкільних зошитів свої густо - списані листки зі своїми творами. Поезія -ресорт М.Ю. Шаповала і він з великим зацікавленням приймав ті рядки. Дуже й дуже уважно та пильно їх перечитував, делікатно зауважував похибки в ритміці, недодержання в римуванні, у невдалих висловах його. /Ополі частими стали ті відвідини в час готування матеріалу до збірки "На білих островах"/1910/. Приносив Іаксими Тадеєвич не лише поезії, але й оповіданнячка. Але головне над чим вони вдвох часто ворожили, були поезії, з яких уже в 1910 р. складена була і видрукована видавництвом "Життя й Мистецтво"/видавництво "Хатя"/, збірка, що не принесла ще йому великої слави. - "Патосом першої збірки М.Вільського, - каже Ол.Дорошкевич в "Українська Література" - стає князьке кохання, неподілене кохання, що призводить врешті до суїциду, почуття самотності, розпачу, зневіри, до бажання втекти "на білі острови" з проханнями: - "хоч думкою своєю, щоб оєрце чаром спокою ви укрили"... Отже в першій збірці М.Вільський виступає романтиком, поетом статистики, спокою, констатування, далеким од життєвої боротьби. Глибокий ліризм поєднується з умінням точно означити свої переживання в словесній формі. Але в першій збірці, не зважаючи на чуття ритму, ще немає високої культури слова /бідність метафор, нештриманість рим/ - це прийшло згодом"... - і по виданні першої збірки М.Вільський багато друкував своїх творів в журналі "Українська Хата", з яким, очевидно, його зв'язувала симпатія до загально-мистецьких проблем, перевага естетизму над суспільними завданнями поезії"... /там же/.

Другим початкішцем "Української Хати", що після Революції з'явився у височині поетичної творчості був Павло Тичина /1891/. Почав Тичина свою поетичну діяльність ще у перед-революційні часи. Друкував він свої поезії в часописах "Українська Хата", "Рідний Край" та часопису "Рада" і "Нова Рада", де працював функціонером її. - "Ці перші його поезії цілком повторювали засоби символістичної школи, з де-яким успіхом у бік стилізованої народньо-поетичної традиції. Лише глибокий ліризм та мелодійні ознаки поетичного стилю виділяли Тичину з шереги численних Олесеєвих послідовників"... каже той же історик нової української літератури /там же/.

І, нарешті, третій початківець "Української Хати", що в часах пізніших на Рідних Землях зайняв видатне місце в українській літературі був Михайло /Піхасько/ Семенко /1892 - 1935/, батько українського футуризму і оснований та провідник групи панфутуристів "Нова Генерація". В часи "Української Хати" видав першу свою збірку лірики "Prelude", але звернув увагу на себе лише по виданні свого "Кобзаря"... чим епатував українське громадянство.

Далі згадаємо чимале гроно поетів, що були в "Українській Хаті" лише рідкими гістями, скоріше гастрольорами, а не співробітниками. Це були: Одарка Романова, авторка поезій та оповідань, що видані були в 1896 р. під назвою "Пісні, дули й легенди" і казок для дітей: "Черствий періжок", "Сватання Мороза" /1895/ і "Пан та чабан" /1918/. Сергій Павленко /1864 - 1938/ псевдонім Сергія Шелухіна - поета часів Володимир Самійленка, переважно, на теми суспільні. Микола Чернявський /1868/, автор збірок: "Пісні кохання", "Донецькі сонети", "Зорі", "Голодість", але ще придбав собі почесне ім'я попістями та оповіданнями. Всі "молодомузіанти": Богдан Лепкий, Василь Пачовський, Петро Карманський, Остан Лупський /дав переклад поезії "Діло" Е.Вергарна/, Стефан Чернецький, Сидір Твердохліб /дав переклад поеми Ю.Словацького "Серед зачумлених" і Уляна Кравченко. До визначніших перекладів наведено Євгена Тиченка /1866/, що дав "У.Х." переклад твору М.Метерлінка - "Interior". Мих.Мук, що дав шість сонетів. Спиридон Черкасенко, що писав поезії під псевдонімом Петро Стах, про якого Зеров сказав - "Мистецький сіряк" тобто невигукі марки поет. Єдир Петруненко, поет, що не вирвався з рамок "Рідного Краю", де був секретарем редакції, а не поетом. З того ж осередку виїшов і Тарноградський Валеріян /1879 - 1942/, автор збірки "Барвінковий цвіт". Дві молоденькі поетиси: галичанка Оля Березинська, писала поезії в народньому стилі, на жаль, скоро загинула і наддніпрянка, Олена Хурлида /псевдо - О. Пашиківської/, друкувалася, майже, у всіх тодішніх часописах, пізніше видано збірку поезій, "Металом горно".

Далі буде.

Проблема землі і влади.

Ліва течія стояла за соціяльну революцію і погоджувалася на співпрацю з більшовиками, відкидаючи відновлення Центральної Ради. Цю течію репрезентували такі члени партії: Полоз, Михайличенко, Еланський, Шумський, Л. Ковалів та інші.

Центральна течія стояла на становищі самостійної України, за соціяльну революцію і порозуміння з більшовиками в порядку міждержавному: добросусідські відносини самостійної України з РСФСР. Цю течію репрезентували: Микита Шаповал, Ілліфор Григорійів, Ю. Охримович, І. Лизанівський, Янка, Петренко і інші.

Права течія висловила за вірну з більшовиками /РСФСР/, за відновлення Центральної Ради а тепер за легальну опозицію до режиму Скоропадського. Цю течію творили: М. Ковалевський, Степаненко, Салтан, Чечель, Луковський, Севрюк, Іраг, Христуж, Голубович, їх підтримав і М. Грушевський.

Сили кожної течії були майже однаковими. В більшості питань праві і центр виступали разом проти лівих, але в питанні за соціяльну революцію центр йшов разом з лівими.

Головною точкою З'їзду було обрання Центрального Комітету УПСР. Ліва течія в цей момент показала найбільш сконсолідовану і найчисельнішу, тому до Н.К. обрали майже всіх своїх однодумців. До Н.Комітету УПСР обрано таких осіб: Полоз, Шумський, Еланський, Приходько А, Михайличенко, Ковалів Л., Залізний, Лашченіч, Іраг М. і кандидатами: Чечель і Корж. Таким чином офіційне керівництво УПСР перейшло до рук лівої течії, а так само в їх руках залишився й офіційний партійний орган "Боротьба", звідси вони прибрали собі назву: УПСР-боротьбісти.

Центральна течія і права течія вийшли з цього З'їзду переможеними, як меншість, не підкорилися новообраному Н.К. і змушені були обрати своє керівництво: Центральне Бюро УПСР, до якого було обрано: Микиту Шаповала, Ілліфора Григорійова, Лизанівського, Янка, Петренка і інших.

Права течія не дала своїх представників до Центрального Бюро і не створила свого власного комітету чи іншого керівного органу, таким чином залишилися неорганізованими і в деяких моментах входили у співпрацю з Центральним Бюром УПСР.

До ЦБ УПСР скоро приєдналися і кандидати до ЦБ УПСР - боротьбі. Чечель і Корж, виступивши з УПСР - боротьбі.

На професійну організацію - Українська Селянська Спілка, розбиття УПСР не зробило поважних змін. До правих УПСР ніхто не виявив бажання, до боротьбістів відійшла незначна частина, так що Центральний Комітет Селянської Спілки залишився в цілості за центральною течією, під впливом Центрального Бюро УПСР.

До режиму ген. Скоропадського, кожна течія виявила своє становище практичним відношенням.

Ліві - пішли в підпілля і повели боротьбу, організовували повстання і терористичні акти, з ними в контакті були т.звані "Інтернаціоналісти", маленька група українських інтелігентів, теж "соціалістів-революціонерів", що мріяли про всесвітню революцію і в тій "світовій революції" думали про "частя України". Контактувалися боротьбісти й з лівими Московськими Соціалістами-Революціонерами. Стояли на становищі класової боротьби і влади рад селянських, робітничих і військових депутатів, звідси вони р а д я н ц і: Суверена Українська Радянська Республіка.

В організованому листопадовому повстанні проти режиму Скоропадського УПСР - боротьбісти участі не брали, також не дала своїх членів до Кабінету Міністрів В. Чеховського.

Центр - ЦБ УПСР за режиму Скоропадського існував нелегально, але особи приналежні до цієї партії жили легально, до співпраці з владою не ставали, критикували, входили до Українського Національного Союзу, таємно підготували революцію проти режиму Скоропадського. Деякі члени ЦБ УПСР, як Микита Шаповал, займав провідне становище в УПСОюзі - був секретарем і разом з головою УПСОюзу - В.Виниченком підгото-

вили листопадове /1918 року/ повстання, яке закінчилося повною перемогою і знищенням федералістичного режиму ген. Скоропадського та відновлення Української Народньої Республіки.

Праві соціалісти-революціонери заявили за співпрацю з режимом Скоропадського, як особи, але тому що вони за собою ніяких народних мас не мали і не представляли собою ніякої організованої сили, то влада з ними не рахувалася і до співпраці їх не взяла.

Немалою свого керівного осередку, вони в скорім часі розсіялися: одні ілєгально повернулися на Україну, а другі виступали як приватні особи, інколи з титулом УПСР, на якого вже не мали права, тому за їх вчинки не несли відповідальности організовані осередки УПСР - ІК або ЦБ. "Деякі з них, як наприклад Кристюк, Степаненко і Ковалевський" приватно і особисто дорадзували А.Львицькому на "порозуміння" з Юльєром, а Вхепецький навіть підписав декларацію з 2 грудня 1919 р. у Варшаві." /Вільна Спілка" збірник 3, 1927-1929. Прага-Львів, ст.110/.

В такій ситуації опинилася УПСР, або власне частини УПСР по відновленню Української Народньої Республіки в грудні 1918 року.

2. Українська Соціалістично-Демократична Робітнича Партія, ес-деки, соц-дем., УСДРП.

УСДРП є соціалістичною партією марксистського матеріалістичного світогляду і репрезентує соціально-економічні інтереси індустриального і міського пролетаріату та бідніше міщанство.

Початок світі бере з окремих соціалістично-марксистських гуртків останнього десятиліття XIX століття. Кадри УСДРП склалися на початках з інтелігентів великовласницьких /поміщиків/, вільної професії і попівських синків; на початках XX ст. вже з'явилася інтелігенція з демосу. В той час це була мода на імпортований марксистський соціалізм. Тому немає нічого дивного, що з багатьох теоретиків соц-дем. в час революції 1917-1919 роках багато з них обернулося в практичних антисоціалістів.

Коли в 1900 р. організувалася Революційна Українська Партія - РУП, в Києві, то гуртки соц-дем. деякі пішли до Російської СДРП а більшість гуртків увійшла до РУП.

Ідеологічні дискусії та практична революційна праця РУП спричинилися до того, що в 1904 р. з РУП відійшла частина соц-дем. і ввійшла до РСДРП, як окрема фракція під назвою "Спілка". В цьому самому році і в попередніх роках з РУП вийшли інші ідеологічні групи, створивши окремі партії, так що в кінці кінців в РУП залишилися тільки одноступінні марксисті, які на другому з'їзді РУП в грудні місяці 1905 року в Києві перейменували остатки РУП в Українську Соціалістично-Демократичну Робітничу Партію. РУП перестала існувати.

Через рік, 1906 р. відбувся З'їзд УСДРП, на якому прийнято таку ухвалу: "...2-й черговий З'їзд УСДРП приймає в свою програму постулат автономії України з окремим Союзом, законодавчих в тих справах, які торкаються лише народу, що мешкає на території України". /І.Мазепа - Підстави нашого відродження. Том I, ст.148. 1946/.

Після революційних років в Росії, в 1905-1906, коли реакція опанувала ситуацію, українські партії змушені були припинити свої акції і існували як нелегальні, УСДРП так само пішла в підпілля.

Революційна весна 1917 року в Російській імперії повіяла свободою і революційній акції відкрилась можливість, українські політичні партії виявили себе легально а в тім УСДРП.

В днях 4-5 квітня 1917 р. УСДРП відбула свою конференцію під керівництвом В.Винниченка, на цій конференції головним питанням стояло про ревізію програму ухваленого в 1905 році. Ухвала про автономію тепер прийнято в такій редакції: "...Конференція УСДРП з цілою непохитною рішучістю видвигає давнє домагання партії - автономію України, яко першу, невідложну, пекучу задачу сучасної хвилі українського пролетаріату та всієї України. Тіодночасно виходячи з рятуючої партійної програми, виклошеної на з'їзді 1905 р., конференція, рахуючись з виключністю подій і домаганнями життя, думає можливим взяти на себе право дозволити тов. по партії піддержувати принцип федеративної

будови російської демократичної республіки і піддержувати автономні змагання демократії інших націй" /П.Христик, Ітом, ст. 34/.

На цій же конференції були й такі члени, що ставили питання про злиття з РСДРП, але вони були в меншості і їх пропозиції відкинуто, але по цьому питанню були дискусії і прийнято таку ухвалу: "...а/ входити в частинні порозуміння і об'єднання з окремими с.-д. організаціями РСДРП при умові признання ними наших домагань і б/ доручити Борові УСДРП повзати зносини з окремими фракціями РСДРП в цілі пояснення їх відношення до нашої національної програми та справи об'єднання" /Христик, I, ст. 125/.

В справі миру з Центральними Державами, на думку конференції, Тимчасовий Уряд Російської Республіки повинен звернутися через міжнародний пролетаріат про припинення війни і закінчення миру.

Після проголошення Українською Центральною Радою І Універсалу повстала необхідність творення технічно-виконавчого органу - міністерств. По цій справі в УСДРП повстало роздвоєння в поглядах: одні за те щоб такі міністерства створити і здійснювати автономію, а другі - опортуністичні, за те, щоб міністерств /генерального секретаріату/ не творити, тільки для "підготовки підвалин" майбутньої автономії України. Ізб з першого дня не сталося кризи, Першого Генерального Секретаріату, треба було погодитися на "підвалини". /Христик, I, ст. 77/.

До першого Генерального Секрет. увійшло 5 соц.дем., 1 соц-рев., 1 соц-фед., 2 неп.

На першому Всеукраїнському Робітничому З'їзді, що відбувся в днях 11 - 14 липня 1917 р. ст.ст., який був під ідеологічним і практичним впливом УСДРП в ухвалях З'їзду по земельному питанню УСДРП обстоювала приватну власність..." /Христик, I, ст. 103/.

На IV З'їзді УСДРП в днях 13 - 17 жовтня 1917 р. н.ст., виявилися великі розбіжності в поглядах про сучасний політичний момент, цебто заіснувало ліве крило в партії. По довшій і бурхливій дискусії з'їзд прийняв такі рішення /пропозиції М.Порша/:

1. Із як у цілій державі, так і в окремих її країнах, мусить бути негайно утворено однородна революційна демократична влада, влада зорганізованого пролетаріату, селянства і війська. /а/
2. Із ця влада мусить в основу своєї діяльності покласти: а/ активну політику до спинення імперіалістичної війни, підтримуючи нахил пролетаріату і цілої революційної демократії, як в Росії, так і в осередках воюючих держав, до демократичного миру без анексій і контребуції, на основі самоозначення нації, робляче на енергійніше давлення на всі правительства держав, втягнених у війну, і дбаючи про забезпечення права заінтересованих націй та про участь їх у міжнародній мировій конференції; б/ передачу всієї поміщицької, державної, кабінетської, удільної, церковної і монастирської землі в розпорядження і завідування земельних комітетів, зорганізованих в революційно-демократично-однородним напрямі; в/ рішучу контролю державної і краєвої влади - при найближчій участі зорганізованого пролетаріату - над продукцією і поділом продуктів фабрично-заводської промисловости; г/ фінансову політику в напрямі максимального оподаткування великого капіталу й майна, конфіскацію військових прибутків і, навіть, часткову конфіскацію капіталів; д/ перетворення російської держави в федеративну російську республіку; е/ широку централізацію і демократизацію влади в державі утворенням перш за все краєво-національних автономних органів революційної влади з широкою компетенцією у всіх галузях краєвого життя, в тім числі - поширення територіальної /на всю Україну/ і предметної компетенції Генерального Секретаріату Української Центральної Ради, який, являючись найвищою краєвою владою на Україні, має опиратись на зорганізовану революційну демократію України і творити її волю" /Христик, II, ст. 33/.

/а/ Українська Партія Соціалістів Революціонерів не на своєму з'їзді 3-6 червня ст.ст. 1917 р. висловила рішуче проти коаліції з несоціалістичними партіями, та домагалася негайного оголошення перемир'я і початку мирових переговорів.

Як тоді розуміла УСДРП революцію на Україні, не це показує дискусія під час того з'їзду, в якій промовці висловлювали думки так: "Російська революція - прольот до соціалістичної революції. Пролетаріят мусить стати на її чолі. Захват влади, ізоляція буржуазії через привернення до себе певних кол дрібної буржуазії - ось найбільше завдання української соціал - демократії".

І хоч постанову прийнято про утворення однородної революційної демократичної влади - пролетаріату, селянства і війська, то в практичній роботі соціал-демократи ніколи не поривали поділитися владою з дрібно-міщанськими антисоціалістичними партіями і прошарками, завжди стояли за коаліцію з ними. Така тактика вносила в творчій революційній порив тільки дисонанс, перешкоджала правельній розв'язці соціально-економічних проблем а разом з тим і національно-політичних проблем. І цей же самий час приймалася ухвала, що виходила за межі домашньої революції і організації порядку в себе в хаті, а простягалася руки до заведення революційної боротьби в цілм світі. Ось така ухвала: "Сучасна російська революція, ... стає прольотом і початком всесвітньої соціальної революції". /Христич, II, ст. 33/. І в цей же час констатується на цм з'їзді, що "... більшість Української Центральної Ради, складаючись з представників дрібної буржуазії, не здатна через своє класове становище, додержання послідовної і рішучої революційної тактики, ухиляючись раз-у-раз в бік дрінобуржуазного націоналізму". На цьому з'їзді УСДРП хоч і зісталася суцільною організацією, але ідеологічно-програмово зовсім нездатною до провадження завдань, які перед нею /УСДРП/ поставила сучасна революційна хвиля. Такий хаос думок і різне поняття на справи організації української державности /навіть в обсягу автономії і федерації/ опричинили негативні наслідки. Про це буде далі.

В середніх числах травня 1918 року відбувся V. З'їзд УСДРП в Києві, ~~історично~~. Відбувся він під вражінням недавнього пучу ген. Скоропадського і тому в першу чергу повстало питання про відношення до нової влади і переоцінки настанов про соціальні і національні проблеми. З'їзд виніс такі постанови:

I. В справі державного пучу:

- "I. Українська революція в своєму розвитку висунула гасла державної самостійності України і корінних соціальних соціальних реформ, що вивели революцію за межі революції національної і поставили розв'язання її завдань в залежність від факторів міжнародних.
2. Державний переворот 29 квітня з проголошенням гетьманської влади є наслідок зростаючих впливів Центральних Держав та озброєного втручання їх військ у внутрішнє життя Української Республіки; опираючись на класу великих власників при підтримці буржуазії, за якими /великими власниками/ іде частина дрібних власників, одіпнутих в цей табір недоладною земельною політикою соц.-рев. більшості Центральної Ради, /поміщикам, членам соц.-дем. партії шкода було своїх маєтків, тому свою злість звалджть на соц.-рев. С.З./ - цей переворот має метою знищення Української Державности і всіх здобутків революції.
3. Остаточне розв'язання завдань української революції зв'язане з ростом революційного пролетарського руху на заході - тому V конгрес УСДРП проголошує:
- I. В сучасний момент зусилля пролетаріату повинні бути направлені: а/ на організацію і збільшення своїх сил і рішучу боротьбу з усіма проявами конт-революції і антидержавних та антиукраїнських тенденцій пануючих класів верств, так і проявами втручання війська Центральних Держав у внутрішні відносини України; б/ на одірвання, ~~затяг~~ орґанізованої політичної роботи, дрібних земельних власників від великих земельних власників; в/ на налязання зносин з інтернаціоналом і утворення міжнародної акції на користь України.
- II. В політичній і національній боротьбі пролетаріят мусить висунути гасло негайного переведення виборів і негайного скликання Українських Установчих Зборів.
- III. В своїй роботі партія повинна провадити рішучу боротьбу за збереження всіх реалізованих здобутків революції.

IV.Партія всіма силами мусить вдержувати пролетаріат від виступів на шлях анархічної боротьби і направляти його на шлях організованих політичних виступів".

З попереднього уступу відомо, що ще на IV конгресі УСДРП в жовтні 1917 р.стояла на позиціях автономних і федералістичних, але життя випередило їх постанови в національному питанні, а "...рост революційного пролетарського руху на заході" - затримався і не підтримав УСДРП автономних і федеративних змагань. З'їзд констатував відсталість УСДРП в соціально-економічних і національно-державних питаннях і тому тепер ухвалив:

"Зважаючи на те, що:

1. інтереси розвитку продукційних сил на Україні і зв'язаного з цим розвитку класової боротьби пролетаріату перебувають в непристримому противстві з імперіалістичними тенденціями російської буржуазії;
 2. що боротьба російських большевиків з українською демократією показала, що й російський пролетаріат не зміг ще й досі увільнитися від впливів імперіалізму російської буржуазії і в своєму поході на Україну був лише сліпим знаряддям в її руках;
 3. що, таким чином, в сучасній Росії немає жодної класи, на допомогу котрої в боротьбі за національно-політичну волю міг би оподіватися український пролетаріат і ціла українська демократія;
 4. що при даних умовах гасло федерації підноситься передусім, як шлях до реставрації "єдиної, неділимої Росії", і найбільш в тому заінтересованими поміщицькими і буржуазними колами, -
- У Конгрес УСДРП вважає, що при даних умовах лише обстоювання цілковитої самостійності України може дати, як Україні, в цілому, так і українському пролетаріатові зокрема, максимальне забезпечення їх вільного національно-культурного і соціально-економічного розвитку.

Разом з тим, У Конгрес УСДРП вважає необхідним при сучасних умовах, які склалися на Україні і в Росії, провадити рішучу боротьбу з гаслом федерації з Росією, як з гаслом, направленим проти української революції і проти інтересів українського пролетаріату". /Хрестик, III, ст.18/.

Аж дотепер УСДРП партія стояла на становищі, що приватна власність на землю недоторкальна, і по цьому питанню також констатовано відсталість партії, а тому З'їзд прийняв по земельному питанню таку ухвалу:

"В інтересах ясності, У Конгрес надає параграфу 2. програму таку редакцію:

Всі землі приватних власників, що мають власної землі більше встановленої норми, а також землі казенні, царські, князівські, удільні, церковні та монастирські повинні конфіскувати без викупу та передати в український земельний фонд. Норми земельної площі, вільної від конфіскації, встановлюється земельними комітетами, відповідно місцевим умовам та якості землі". /Хрестик, III, ст. 18-19/.

В робітничому питанні У Конгрес прийняв рішення, що в сучасний момент не буде боротися за поліпшення економічного життя робітництва, тільки за вдержанням здобутих дотепер прав для робітництва під час революції.

Хоч на цим конгресі були присутні й ліва течія УСДРП партії, що вже називалася "незалежною фракцією", але вона була такою слабкою, що ніякого впливу не мала на перебіг конгресу.

VI Конгрес УСДРП партії відбувся в Києві в днях 10 - 12 січня 1919 р., у відновленій Українській Народній Республіці, при повній свободі і волі. До Президії Конгресу було обрано: Д.Антонівича - головою, далі Токаревського, Добрищенка, Капустяка, Драгомирецького Г., Росоцького З., і Прокопенка. За цей час відбулися на Україні події великого значення: режим Скоропадського повалено, УНРеспубліка відновлена, Іосковський комуністичний імперіалізм під фірмою РСФРР і Союзу Народних Комісарів чинив війну на Україну. Приймаючи офіційну участь в повстанні проти режиму Скоропадського УСДРП прийняла й гасла та соціально-економічну програму українських трудящих мас - селянства і робітництва. На цьому Конгресі нарешті й прийнято до розвитку єдиної УСДРП на дві окремих партій з різними соціальними і національно-державними концепціями. Формальним претекстом до розбиття було відношення партії до Директорії і радянської форми влади,

Фракція УСДРП-незалежних /лівих/, речниками якої були Писоцький, Вас.Мазуренко, М.Авдієнко і М.Ткаченко запропонували тезу - визнати необхідним організацію класової робітничо-селянської радянської влади на Україні, Директорію і майбутній Трудовий Конгрес як тимчасові органи, як перехідні до здійснення проєктованої радянської влади. Інші незалежники вказували на те щоб як найскоріше припинити війну з РСФСР, нав'язати найтісніший зв'язок з німецькою і російською /читай більшовицькою.С.З./ революціями, виступити проти контрреволюційного Дону /Краснова/ та вигнати антановські десантні війська з Одеси.

М.Порша виступив з протилежними тезами, як речник офіційної УСДРП - правої фракції, він доводив, що: час соціалістичної революції не настав, московські більшовики - комуністи збанкрутували, немає нашого пролетаріату і тому немає виглядів на диктатуру пролетаріату, нам треба виждати зі своєю революцією доки не буде соціалістичної революції в західних державах Європи, зокрема в Англії і Німеччині. В.Винниченко підтримав Поршу і сказав /виступи з його промови/:

"Там де є 70% селянства, не може панувати міський пролетаріат... Треба мати на увазі, що ми не тільки марсісти-соціалісти, але й державники... Ми державники націоналісти; ми, як національна особь, не хочемо улірати або підлягати болючій експериментації. Це значить мусимо мати на увазі і в сучасних умовах мусимо опиратися на переважаючу реальну силу - на селянство. Чому не утворити Совдеп? От що. У Києві, скажемо, совдепський конгрес. Приїдять селяне. Пропорція мусить бути, згідно статистичним вислідам: 1 металіст на 14 кухарок і на 50 /чи ще на більшу кількість/ селян. Отже мусіла б бути, коли говорити про диктатуру пролетаріату, диктатура над селянами.

Для чого ж ми боролися з гетьманом? Щоб у лепята взяти оте селянство, що кров свою лило?... Почалась би страшна межиусобиця. На деклясовані банди опертись не можна. Сили не було б... Вихід? Вихід тоді який дає? З Пятаковим і Антоновим я абсолютно не піду проти українських січовиків. Тут точка. Можете тоді мене виключати з партії. От вам національний момент, як його малює льогіка... Тут виразно ставиться питання про структуру влади і з цього штандпункту не варт сходити. Коротко: база - с е л я н с т в о; наше завдання - дбати, щоб село не стало дрібно-буржуазною силою, ..., держати орієнтацію на західний і світовий високоіндустріялізований пролетаріат; ні в яким разі не на відсталій російській, бо коли з ними зв'яжемося, більшовицькі російські нас розколять, роздавлять, відженуть від влади наші сили. Тут тоді буде диктатура Пятакових, Антонових тощо. М у с и м о о п и р а т и с ь т і л ь к и н а в л а с н у с и л у. Цю силу силу ми повинні дістати, коли дійсно зросла вона-своя - пролетарсько - демократична - за рік революційної боротьби. Коли-ж її в дійсности немає, то й держави демократичної у нас не буде. А вже соціалістичної і поготів". /Християк, IV, ст. 51-52/.

Більшість Конгресу прийняла тези Порша - Винниченка, тези незалежних були відкинені. Стався розкол. Незалежні покинули Конгрес і оформилися як УСДРП-Партія - незалежних. Решта членів Конгресу, більшість, УСДРП прийняла резолюції запропоновані Ісааком Мазепою /скорочено/:

"По сучасному моменту:

а/ Україна є дрібно-селянською країною, б/ між містом і селом повстала суперечність, в/ Україна простує до об'єднання в національно-суверенних формах до державного життя, г/ український пролетаріат не може брати диктатури в свої руки і мусить прокладати шлях до панування трудової демократії в Українській республіці, д/ соціалістичний переворот є процес довгий - тому влада на місцях і в центрі повинна бути такою, щоб уможливити розвиток сил демократії, е/ поширювати робітничі організації, переводити обережну і повільну соціалізацію дозрілих галузей народного господарства і втягувати селянство в процес всієї господарчої соціалізації."

"Про проблему влади:

Конгрес висловлюється за скликання в найближчому часі органа всенароднього представництва, парламенту, обраного на основі загального і т.д. виборчого права.

Далі буде.

Сл. Неприцький-Грановський.

П Р О Б У Д Ж Е Н Н Я .

Коли царат сконав в своїй неслані,-
Земля прокинулася до життя
І зрушились державно-творчі лави
Народів до відрубного буття.

Мов грім луна побідний спів ланами,
Про волю шепче ліс і каміні -
Неволі пута реуть разом із нами
Литовці, фани, ести, латині...

І загули по наших селах дзвони...
На поклик Імєва встав жар палкий
З землі ростуть повстанці і загони
До бою йдуть Богданівські полки!...

Дух Сагайдачного і Наливайка,
З могил давно розораних встає,
І дух Мазепи в'ється наче чайка -
Окрилоє людей, вперед веде.

Озвалися всі землі України
І не лише від Сяну по Кавказ, -
На села час приніс глибокі зміни -
Народ собі знайшов дороговказ!

Від Полтаву, від Татр і Закопаня
На охід через степи, в Зелений Глин,
Креслять нові державницькі завдання
Мужі у дні великих роковин.

Із збірки: Іскри віри. Ст.Павло, 1953.

А.Ходоровський.

ОЙ, ПІДУ Я ЛІСОМ.

Ой, піду я лісом - трісом
У гаї гилим розлогим,
Натіснуся буйним вітром
В цій раю безмовнім...

Мітрець віє, а гиличка
Із вітром шепоче:
- Хоч весело у цій гаю -
Вовчня тут толочить...

Хоч привабливі і єдвабливі
Чи там шовк і квіти...
Гори, гори, а між ними
Безталанні діти.

Ой, направо подивлюся
Ніби бракує...
І на ліво озирнуся
Землі не чую.

На яворі соловейко
Тьохкає - співає...
Мрію - тугу виспівує
Аж серденько крає...

Знов у право подивлюся
Стежечки кроваві...
Замість правди - всі лукаві -
По вовчому правлять.

- Гаю, гаю! ти мій раю -
Вітер вне й промовляє:
Про май, про рай душа мріє
А волі немає!

Обов'язки громадянина в організаціях: а/ українець і українка не сміють перебувати в чужих організаціях нації - гнобителів, окрім тих випадків, коли таке перебування призначене українським керівництвом, б/ українці обов'язані скрізь і завжди творити свої окремі організації: партійні, професійні, просвітні, спортові, економічні, містечкі і т.д., в/ діяти організовано, засуджувати безпартійність і персоналізм.

Своє право. Українець і українка повинні а/ змагатись, щоб у всіх між-людських відносинах всередині української нації витворювалися н о р м и свого права і своєї етики в усіх галузях життя, б/ щоб у о і відносини нормувались і регулювались українськими людьми в українських організаціях.

/ З думок Микити Шаповала/.

ЙОСИП КРУТІЙ - СТАРИЙ КРУТІЙ.

Від кінця 1954 року імя Крутія, як крутія, стало відомим в українській і чужинській пресі. Над справою Крутія дискутувалося: викрадено його московськими людоловами, чи він сам добровільно перейшов. Вияснилося, що він сам перейшов.

Нижче подані докази стверджують, що це був замаскований і рафінований агент комуністичної Москви і провокатор.

На еміграцію Крутії попав в 1919 року, був він членом Української Соціал-Демократичної Партії, мав скрізь рекомендації своїх зверхників, тому був йому уможливлений скрізь доступ в українських організаціях на еміграції, особливо в тих організаціях, де можна було поживитися грошима.

Кінцем 1919 року він появився в Берліні, про-що свідчить такий доказ.

"В докладі Ревізійної Комісії Міністрові Фінансів в справі ревізії "Фінансової Агентури в Німеччині", за час керування нею п. Супруна, з 1 лютого 1.19 р. до 30 квітня 1920 р."

В зазначеному докладі, під заголовком "Видатки незаконні" надруковано на ст.205:

"Грудня 17. Рах. 306. В авансовому обрахунку О.Крутія зазначено на видаток по пяти рахунках Вестенд Готель /Берлін/ за пять днів перебування 1.104, 25 м. за помешкання, їжу і т.п. і напитки /коньяк по 60 м. і вино по 22 м. за пляску/..... М. 1.104, 25. Всі ці ресторанный видатки, самі по собі незаконні". /"Вільна Спілка", збірник 3, 1927 - 1929 рр. Прага - Львів, стор. 137, 138/.

З Берліну він переїздить до Праги, тут він удає з себе великого патріота між українцями та в українських організаціях, а низьком записується в громаду зміновиховців та стає агентом Совітської Місії в Празі, звідки дістає накази нищити в Місії УІР в Празі і Українському Громадському Комітетові в Празі. Про його "активність" записав Голова УІКомітету в своєму щоденнику таку запис:

"12 грудня 1922. Сьогодні Галаган /Микола, секретар УІКомітету.С.П./ доложив, що цієї ночі хтось шастав по шухлядах в секретарській і одділі опікування. Все зводиться до акції Осипа Крутія, Совітського агента, що приходив з пропозиціями до Михайла Ілрана /сторож УІКомітету, безрукий інвалід, підстаршина УГАрмії.С.П./, щоб цей поміг видати документи для фотографування. Операцію ці люди мають зробити в помешканні Української Місії /що знаходилася на тому самому поверсі.С.П./-Славінського /зрозуміло, що без відома Славінського.С.П./.

/Микита Шаповал - Щоденник. 1919 - 1932 р. ст.96/.

З вище поданих доказів виходить, що він свою провокаторську і зрадницьку роботу провадив понад 30 років, як платений агент комуністично-імперіалістичної Москви.

Москва на таких провокаторів майстер, вони їй потрібні до певного часу, а тоді вона їх відсилає в льохи інквізиції зі всіма винайденими тортурами, щоб така жертва нічого не затаїла і про все призналася. Така "подяка" чекає і на провокатора і ренегата Крутія, йому цього не минути. Із його між еміграцією вже не стало - тим гірше.

С.Пронівський.

БІБЛІОГРАФІЯ.

УКРАЇНСЬКИЙ ЗБІРНИК. Книга І. Грудень, Мюнхен 1954. Видав Інститут для вивчення історії та культури ССРСР. Редагувала Колегія Наукової Ради Інституту. Формат 18 x 25 см. Сторінок 208. Зміст: Вступне слово в мові англійській і українській, П'ятуринний - Вольшевицька агресія проти України /1917 - 1921/, Б.Мартос - Захоплення більшовиками України, О.Юрченко - До питання советизації національних республік ССРСР /на досвіді України/, Г.Вашенко - "Визволення" Західної України більшовиками /Офіційні документи і дійсність/, І.Ф. - Советський Ужгород /Спостереження очевидця/, Г.Костюк - Останні дні життя академіка М.Грушевського /За советською пресою ісподами сучасників - 1934 - 1954/, С.Ю.Проник - Принципи планового господарства в ССРСР та їх здійснення в Україні, С.Нагай - житлове будівництво і побутові умови в ССРСР, П.Лютаревич - М.Т.С. в Україні /За даними низової та центральної звітності/. Резюме в мовах англійській, німецькій,

і французькій. Короткі біографічні дані про авторів статтів. Зовнішній вигляд Збірника робить симпатичне враження а внутрішній зміст цікавий, щоб взяти і прочитати до кінця.

В цій замітці дозволимо собі на деяких статтях коротенько зупинитися.

Проф. П. Курінний в своїй статті переказує про перші кроки організації українських політичних сил в партіях і навіязує на минулість української державности та її провідників, але чомусь тільки від короля Данила Галицького/1202 - 1264/, ніби перед тим не було ніяких інших королів та князів Українських і цим самим окреслює попередню історію державности України. Ісрипа Розумовського ставить на рівні з Богданом Хмельницьким, Іваном Мазепою та іншими гетьманами, тоді як відомо що К. Розумовський не був ніяким ні українським патріотом, ні державником, а був звичайнісеньким сибарітом і фаворитом московської царіці.

Далі переходить до зародків та існування політичних партій в початках 20 стол. на Наддніпрянщині і чомусь помінає мовчанкою існування політичних партій в західній частині України - Галичині. Тут автор не вивязався і все перемішав як горох з капустою: наводить не справні дані заложення деяких партій та й самі назви тих партій або яких не існувало, чим уводить у блуд читача або того хто хотів би покористуватися цією статтею. Останні 6 рядків на ст. 15 і початкові 17 рядків на 16 сторінці корегуємо так:

1. Револуційна Українська Партія - РУП, була організована 5/18 лютого 1900 р./Ю. Коллард: "Українське Слово" 21.V - 20.VIII.1950, Париж/, яка повстала зі злиття окремих гуртків і організацій як соціалістично-народницьких револуційних, соціал-демократичних марксистських так і національно - револуційних /А. Животко: 50 років. До історії Української Партії Соціалістів-Револуціонерів. Прага 1956/. В р. 1903 сюди влилася і "Українська Соціалістична Партія" заснована в 1900 р. Б. Ярошевським.

2. Через світоглядові різниці в РУП почалися розходження і першими відділилися націонал-революціонери на чолі з М. Міжовським і О. Макаренком та заклали в грудні 1902 р. свою "Українську Народню Партію" - УНП, з підкладом народньо-соціалістичним, націоналістичним і лозунгом Самостійна Україна/М. Ю. Шаповал: Револуційний соціалізм на Україні. Відень 1921/. В 1918 р. ця партія змінила назву на "Українська Партія Самостійників - Соціалістів" - УПС-С.

3. В тому ж 1902 р. виділилася й друга група під назвою "Українська Радикально-Демократична Партія" - УРДП, що в 1917 р. змінила свою назву на "Українська Партія Соціалістів - Федералістів" - УПС-Ф.

4. В 1903 з РУП виійшли соціалісти-революціонери народники, менша частина їх влилася до існуючої на Україні Російської Партії Соціалістів Револуціонерів, а більшість організувалася в Гуртки Українських Соціалістів - Револуціонерів. Цебо оформилися так як були перед вступом до РУП. В 1907 році ці гуртки відбули свій Установчий З'їзд і організувалися в "Українську Партію Соціалістів-Револуціонерів" - УПС-Р, яка існує і до нині.

5. В 1904 р. виступили з РУП соціалісти - марксисты, які організувалися в "Спілку" і влилися як окрема територіяльна одиниця в Російську Соціал-Демократичну Партію - РСДРП, а ле в 1917 звідти виступили та влилися в УСДРП.

6. Решта членів РУП були переконання соціал-демократичного марксистського, які в грудні 1905 р. просто переіменувалися в "Українську Соціал-Демократичну Робітничу Партію" - УСДРП, тепер вже її не існує ні на Українських землях, ні в еміграції.

7. В 1908 р. повстало "Товариство Українських Поступовців" - ТУП, під цією назвою замаскувалися члени різних нелегальних в той час українських політичних партій та безпартійних діячів. ТУП проіснував до 1917 року і в перші місяці революції на Україні виконав величезну роботу.

8. "Українська Демократична Хліборобська Партія" - УДХП була організована 29.VI.

1917 р. на Полтавщині. В 1920 р. на еміграції злилася з партією монархістів - гетьманців і тепер не існує.

9. На IV З'їзді УПСР в дні 13-16.V.1918 р. сталося ідеологічне і тактичне розходжен-

ня, в наслідок цього повстала нова соціалістична організація "Українська Партія Соціалістів - Революціонерів - боротьбісти", а не "УПСР-комуністів-боротьбістів", як це пише проф. П.Курінний, такої організації чи партії зовсім не існувало.

8 березня 1919 р. УПСР-боротьбісти, після заняття більшого простору України Московсько-комуністичними військами, опинилася під окупацією і змушена була переіменувати себе в УПСР-комуністи, а в 1920 р. вступила до "Української Комуністичної Партії" - УКП, яка в 1921 р. була змуслена окупантами ліквідуватися, а живі її члени влилися в "Комуністичну Партію більшовиків України" - КПБУ.

ІО. На VI Конгресі УСДРП в дні 10 - 12 січня 1919 р. з фракції утворилася "УСДРП - незалежних" - УСДРП-незалежні, в 1920 р. переіменувалася в "Українську Комуністичну Партію" - УКП, а після її ліквідації члени влилися в КПБУ.

ІІ. "Українська Селянська Спілка" повстала ще в революційні роки 1905-1906, але не мала свого центрального керівного органу, окремі організації УССілки мали контакт з "Всеросійським Крест'янським Союзом", що мав свої місцеві філії на Україні. 7 квітня 1917 року УССілка відновила свою діяльність, відбула З'їзд і вибрала свій керівний орган - Центральний Комітет.

Так представляється організація українських політично-партійних сил. Деякі незначні організаційні моменти тут не наводяться, як ті що повставали перед революцією, в 1917 р. так і під час самої революції в 1917-1920 рр.

Неправдиве твердження автора й про "викинення першої хвилі чужого і ворожого, збольшевизованого елемента, що нахилився в Україну"..., бо ці "елементи"... в 1917 р. були викинені з України тільки військами Української Народньої Республіки - Центральною Радою. В цій акції прийняв участь і Перший Український Корпус в тій сенсі, що збольшевищені фронтові полки не були допущені в Київ, тільки направлені на північ. /"Міліборобська Україна", Книжка IV, 1922-23, Відень, ст. 3-40/. Знову ж окупаційні червоні московські орди в 1918 році, в місяцях Листопаду-березні, були витнані Українською Армією, за якою парадно маршували німецькі солдати.

За гетьманування ген. Скоропадського ніякої війни з Московською комуністичною державою - РСФСР не було і "Українська Держава" не викликала ніяких московсько-комуністичних військ. Нетреба писати того, чого не було! Нова війна з Московським червоним імперіалізмом почалася після відновлення Української Народньої Республіки при Директорії, після прогнання з Києва федераліста ген. Скоропадського. Треба було б згадати і про імперіалістичні зазіхання Московського чорного, білого, зеленого і інших імперіалізмів: Денікін, Краснов, Врангелі, Антанту та її сателітів - Польщу і Румунію.

Так само неправдиве твердження проф. Курінного, що тільки від 27.XII.1917 р. були "Спроби більшовиків повалити Уряд Центральної Ради Української Народньої Республіки нападом ззовні".... А хіба розпорядження главноверха прап. Крилова в жовтні-листопаді 1917 р., щоб збольшевищені фронтові полки направити на Київ і знищити Центральну Раду не є напад ззовні? А повстання організоване РСДРП-більшовиками в Києві в той же самий час і в грудні 1917 р. не є те саме? А вже ультиматумом Совнаркому РСФСР з дня 17.XII.1917 р. оформив і завершив всі ті "напади ззовні", стався напад Московщини, під фірмою РСФСР, на Україну і почалася фронтова війна.

Вій під Крутами розпочався 29.I.1918 р. і тоді загинув "Студенський Курінь" в 300 членів, а не 30.I., як подає автор. Ще стільки!

Стаття проф. Б.Мартоса з'ясовує завойовання України Москвою. Автор сам активний учасник революції в 1905-6 і 1917-21 рр., один з лідерів УСДРП, був. Генеральний Секретар Земельних Справ, міністр фінансів і Міністерський Предвідник Уряду УНР подав дані правдиво, нажалі в дуже сконцентрованій формі, загальнково. Треба б було деякі моменти висвітлити ширше і детальніше та подати деякі документи, хоч би з праці П.Христюка - Українська Революція. Змітки і матеріали. Відень 1921, томи I - IV.

В статті І.Ф. "Советський Ужгород" дуже мало сказано. Не подано про міжнародні відносини, шкільництво, культурно-освітні установи, що сталося з тими українськими діячами що залишилися в Ужгороді і багато питань не висвітлено. Хто знав раніш Ужгород або походить з Ужгороду чи околиць або з Карпатської України, ця стаття нічого не дала.

Проф. Г.Костюк в статті "Останні дні життя Академіка М.Грушевського" подав дуже цікаві і цінні матеріали за останні 4 роки життя М.Грушевського. Зі статті виходить, що М.Грушевського просто отруїли, хоч автор цього категорично не твердить, але читач до цього переконання приходить сам. Переказуємо з цієї статті: 7.III.1931 р. М.Грушевський "добровільно" переселяється зі своєю донькою Катериною з Києва до Москви і оселяється на Погодінке в будинку Української Академії Наук, чл.2 - 3, приписання чис.101. Кімнати холодні і вогкі, тут наш академік продовжує свою наукову працю. В призначені дні мусів ходити на реєстрацію в ГПУ, потім після деякого часу він ходити не мусів, зате до Михайла Сергійовича навідувалися інколи "випадково" на помешкання агенти ГПУ.

У вересні 1934 Л.Каганович викликав М.Грушевського до себе і запропонував написати якусь декларацію, але Михайло Сергійович відмовився це зробити, навіть під загрозою життя. Грушевський на ці загрози цілком спокійно і свідомо відповів "Ну, щож, так і буде". Після цього вже більше Грушевського не викликали і не турбували.

15.X.1934 р. М.Грушевський з дружиною був вже у Кисловодську, на Кавказі, в санаторії Комітету Сприяння Ученим. Тут на початку листопада у нього з'явився карбункул на шиї. Грушевського відвозять для операції в хірургічний відділ міської лікарні, керівником цього відділу був лікар Хургін /а/. Дружина Грушевського звернулася до Хургіна, щоб на операцію запросити відомого лікаря, що тоді перебував в Кисловодську, та Хургін відмовив викликання цього хірурга і операцію поспішив перевести сам. 24.XI.1934 р. дружина М.Грушевського запитала, без відома Хургіна, того відомого лікаря хірурга, до якого хорого Михайла Сергійовича, але він оглянувши вже констатував смертельний стан. 25 листопада 1934 р. о 5 годині вечора Михайло Сергійович Грушевський помер.

Присутність М.Грушевського в Україні у московських окупантів викликав страх і непевність. Резистанс української нації не переставав. Всі обвинувачення за цей резистанс і неуспіхи окупаційного режиму приписували українській інтелігенції, а зокрема М.Грушевському. Доказів провини Грушевському ніяк не могли предоставити, тому Москва прийняла міри своєї брутальної сили і провокації. Грушевському, ніби, ставились обвинувачення в керуванні двох нелегальних протикомуністичних організацій: "Українського Національного Центру" і "Організації Українських ес-ерів". Тому що у ГПУ доказів не було, треба було припинити терор: в установих де працював Грушевський переводилися зміни, ніби урядово, вчених арештовували а самого Грушевського вислали "добровільно" до Москви.

Пасвітуючи ці дві організації автор статті подав багато цікавих фактів з підпільного революційного руху на Україні, згідно комуністичної московської преси і заторкнув еміграцію та згадав про відомого змінювача і ренегата УПСР - Грицька Пирхавку та інших.

По Московсько-комуністичних відомостях "Український Національний Центр" - УНЦ, - представляє блок українських і галицьких націоналістичних партій... Це була боева націонал-фашистська організація... В тісному зв'язку з цим було багато членів партії, що вели підпільну роботу. Один з таких дворужників був Михайло Леницький... Ставши на шлях контрреволюційної діяльності - ця група боротьбістів-дворужників одночасно з цим вступає в найтісніший контакт з націоналістами типу М.Грушевського... Боротьбісти підтримували через М.Полоза, Пулюського та інших нелегальні зв'язки з Грушевським, що об'єднував національні сили"... Слідство проти УНЦ не дало бажаних результатів, тому Грушевського вислали до Москви а відомих діячів УПСР: М.Чечіля, М.Шрага, П.Христюка, В.Голубовича, Г.Косака, Ів.Лизанівського, В.Мазуренка та інших заслали на довгі роки до концтаборів.

/а/ Хто такий Хургін: по національності - жид, комуніст. Булишій представник Секретаріату Київських Справ за Центр.Ради, січень 1918 р. Член Виконавчого Комітету Київської Ради Робітничих Депутатів, що вступив у Київ 4 лютого 1919 р. з Московськими комуністичними військами. Член Малої Ради /Центральної Ради/, 1918 р.

Що таке "Організація українських есерів"? Після свідчення змінювача Гр.Пирхавки С.Косіорові: "Закордонний Комітет УПСР в Празі повідомив, що він цілком солідаризується з інтервенційними планами і в цьому напрямі співпрацює з українськими фашистами, що їх очолює Коновалець. Ми, урахувавши, що місцевих сил, з якими можна було б повалити радянську владу, утримати фронт і зміцнити нову самостійну українську державність - не досить, так прийняли інтервенційну концепцію".

Після свідчення Сергія Вікула /а/ тож С.Косіорові: "Починаючи з 1927 року організація провадила роботу, що спрямована була на підготовку збройного повстання й інтервенції проти диктатури пролетаріату в Радянській Україні. Ця діяльність була одною з ланок загального плану інтервенції проти Радянського Союзу в цілому.

Політичний центр організації, що його очолював М.Грушевський, доповнився про спільні дії, спрямовані на повалення радянської влади, з російськими кадетськими колами, російськими есерами, грузинськими меншовиками і білоруськими націоналістами".

Проти цих двох "організацій" ніякого судового процесу не відбулося. На нашу думку таких організацій і зовсім не було, що це є видумка московських сатрапів з ГПУ на Україні. Щоб московські ледоволови слідкують за рухом еміграції і що на Україні створюють фіктивні "революційні організації" щоб заманити легковірних - про це ми не сумніваємося. Але також, що революційні підпільні організації існують і що вони невловимі, в це ми віримо.

Щоб паралізувати чинність УПСР на Україні і на еміграції, а то її зовсім зникнути, було в 1921 р. проведено з ЦК УПСР в Києві монстрпроцес а в еміграції організовано поворотців на Україну - "змінювачів". Організації УПСР на Україні і в еміграції були так законспіровані, що ніяка провокація ЧеКа, ГПУ і НКВД не вдавалася і це найбільше бісило їх.

Для Московсько-комуністичного імперіялізму на Україні УПСР завжди була найнебезпечнішою організуючою силою, як перед 36 роками так і тепер; для Москви ніякі інші рухи не мають значіння, як то тепер на еміграції нахваляються чи вихваляються: монархісти, фашисти, нацисти, петлюрівці, демократи, соціаліди і інші, бо за ними народ не піде і не підтримає їх ні морально, ні як рушійна сила.

Решта, не зреферованих статтів, також є цінним вкладом цього збірника, а уважному читачеві /чужинцеві/ дадуть переконуючі матеріали про Московсько-комуністичний імперіялізм на Україні, який тепер плянує поневолити цілий світ. Винуватцями такої ситуації були і є західні європейські держави, переможці в першій і другій світових війнах: Антанта, Ліга Націй і т.д., що замість помагати Україні у війні з Московським імперіялізмом, навпаки помагали Москві. Тепер мають, хай тішаться на коєкзистенцію. Хто підтримує московське єдино-неділнство, хоч би і в формі "непередрішенства" тої помагає комуністичній Москві, може й не свідомо.

208 сторінок Збірника, абсолютно недостатній розмір, нам не відомо чому він такий малий, чи тому що не було матеріалу до друку, чи з недостатку паперу або щоб більше залишилося матеріальних ресурсів на видання Московських імперіялістичних і єдино-неділнських збірників.

/а/ Хто такий Сергій Вікул? Це бувший член УСДРП /ео-дек/, в роках 1919-1922 перебував на еміграції, був навіть членом ЦК УСДРП, потім змінювався і поїхав на окуповану, т.зв. Радянську Україну, а там вже мусів, після приказки: скажи враже як пан каже. Перебуваючи на еміграції в Берліні, він на протязі часу від 27.Х.1919 до 22.ХІІ.1919 р. зулїв дістати від Фінансової Агентури УНР в Німеччині /керівник п.Супрун/ 81.500 нім. марок на "організаційні потреби". Крім того, цей же С.Вікул, від тої ж самої Ф.Агентури за час від 13.І.1920 до 16.ІІІ.1920, разом з П.Дідужком "позичково" на потреби УСДРП: 264.515 нім. марок і 130.000 корон. /"Вільна Спілка", Збірник 3, Прага-Львів 1927 - 1929 рр. стор.138-139/.

С.Меліховський.

Зведись, народе, простягни руку по свою правду. Як сам її не візьмеш, ніхто її не дасть.
М.Коцюбинський.

Микола Андрусак. БОЛЯЧКИ НАШОГО МИНУЛОГО, СЬОГОЧАСНОГО Й МАЙБУТНЬОГО.

Передруковуємо цю статтю з газети "Народне Слово" - Ітсбург, з 12. У. 1955., з незначними скороченнями. Такі статті, як ця, дуже рідко з'являються в українській пресі; в ній все широко і правдиво сказано. Погоджуємося з думками Еп. Автора і від себе додаємо: пора, хоч і терпке, але правдиве слово ^{сказати} нашим землякам, що не служать Україні, тільки її ворогам - відійдіть, замовкніть і не шкодте визволенню Соборної України. Справа західних границь завжди була, є і буде актуальною проблемою. Треба студіювати старі історичні, етнографічні і релігійні відносини України і сусідів, а вони дають нам переконувачі аргументи, що наші історичні державні границі на заході були такі: ріка Вісла, 8 км. на схід від Кракова, верхи Татрів, Кральнової Голі, аж до міста Галич /біля Лученця, тепер Словаччина/, верх Патри, ріка Тиса з притокою Самаш... Редакція.

Автор цих рядків одержав американський місячник "Новини зпоза Залізної Куртини", що появляється як орган "Комітету Вільної Європи" в Нью Йорку вже 4-тий рік. Як головний редактор цього місячника підписаний Авраам Ротберг, а очолюють "Комітет Вільної Європи" Йосиф С.Трю як голова, Артур В.Пейдж як голова виконавчого Комітету й Ваїтні Г. Шепарсон як президент. Журнал містить статті з окупованих Советами держав: Естонії, Латвії, Литви, Польщі, Чехословаччини /урядово пишеться Чехо - Словаччина, не підтримуйте чеських імперіалістів.Ред./, Східної Німеччини й Східної /Советської Зони/ Австрії, Угорщини, Румунії, Болгарії й Албанії. На карті в журналі зазначені старі границі Польщі, Чехословаччини й Румунії, отже з виключенням до першої західньо-українських /Галичини, Волині, Полісся/ та західньо-білоруських земель, до Чехословаччини - Карпатської України, до Румунії Буковини й Бессарабії. Хоч поміж 55-ма членами "Комітету Вільної Європи" немає ні одного польського, чеського чи румунського прізвища, проте становище цих американських прихильників визволення країн з поза Залізної Куртини сприятливе для польських, румунських і чеських зазіхань на наші землі, можливо тому, що ніхто з Українців не поінформував їх про безпідставність посягань наших західніх сусідів.

Орган Українського Конгресового Комітету не може інформувати "Комітетету Вільної Європи" тому, що редактор "Українського Квартальника", Микола Чубатий, не помічує статтей, щоб засували Американцям болючі проблеми розмежування Українців з їхніми західніми сусідами, тільки навпаки раз у редакційній статті про Ялту зазначив, що Сталін перший у новітній історії розв'язав "о п р а в е д л и в о" проблему українсько-польського розмежування, та в статті про Львів висловився так, що "правдоподібно" Львів залишиться українським /Автор статті мабуть не ознайомлений зі статтею п. проф.М.Чубатого в "Свободі" ч.64 з дня 4 квітня 1944 : "Східна Галичина, чи Галичина?" Ред./.. Правдоподібністю може оперувати історик, коли має джерела до мраківної безвісті омотаної давнини, але український публіцист повинен інформувати англomовний світ, що Львів був, є і буде український, а Поляки безправно на нього зазіхають.

Мало того, Американців і Англіїців треба поінформувати, що Сталін з порозумінні з Розвельтом і Чорчілем у Ялті вдіяв кривду українському народові відтинаючи від українського материка прастарі українські землі: Підляшшя з Дорогичином і з Білою, Холмщину з столицею Данила Холмом основаним у 1237 р., та з залишками прастарих бужанських городів Волиння, Червеня над Гучвою і княжого Белза, Надсяння з княжими городами Перемислем, Грославом, Любачевом, та Лемківщину з Сяноком, Тиличем і Крипищем,...

Серед українського загалу у вільному світі піднялися тільки одиниці чи окремі гурки плекати любов до втрачених земель /Наш журнал "Українське Громадське Слово" цією справою займається від засновання, цебто від І.І.1953 року. Редакція/. Лемківський письменник Юліян Тарнович-Бескид робить це в своїйому органі "Лемківщина-Закерзоння" та в нарисі історії Закерзоння - емігранти з Перемішля очолювані проф.Рогданом Загайкевичем готують до друку збірник: "Перемішль - західній бастион України", для якого :

і автор цих рядків готує статтю про ролі Перемишля й Надсяння в історії України. Гурток Буковинців готує збірник "Буковина", якої наріс історії зладжений Аркадем Буковським саме автор цих рядків переглянув і десь у травні пічється друк. Товариство "Волинсь" в Нью Йорку і Інститут Дослідів Волині у Вінніпегу, Канада, вже від п'яти літ розпочали науково-дослідчу діяльність про Волинь, Полісся, Жолтинину та Підляшшя, та до спілки видають періодик "Літопис Волині"...

Але крім цієї внутрішньої пропаганди українських традицій наших земель, які кривавою різнею нашого населення захопили Поляки й Румуни, треба ще об'єктивної пропаганди для зовнішнього вільного світу. І коли автор цих рядків одержав квестіонар від проф. Роберта Ф. Вирнса, директора дослідів у "Центрі Середньо-Європейських Студій", що охоплює досліди відносно Польщі, Чехословаччини, Східньої Німеччини, Австрії, Угорщини, Румунії, Югославії й Албанії, як тему своїх зацікавлень польську окупаційну політику на українських землях та далші польські зазіхання до українських земель. Не відомо, як поставиться Проф. Вирнс до пропонованої мною тематики, але в змозга розробляти ту саму тематику у створеному гуртком українських патріотів "Дослідчому Центрі Польських Відносин" при Українському Технічному Інституті в Нью Йорку.

Вражає нас, чому історичні дослідження ведуться при Технічному Інституті, а не Історично-філософській Секції НТШ. На жаль, автор цих рядків, старий дійсний член Історично-філософської Секції Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, ще з 1932 року не може добитися від Відділу НТШ в Нью Йорку продовж трьох років оснування окремої від кадрової Історично-філософської Секції при НТШ в Сарселі Секції в Нью Йорку, хоч в США є звич 20 дійсних членів Історично-філософської Секції, а статут НТШ дозволяє, що навіть 20 дійсних членів можуть оснувати окрему секцію. Та тому противиться Генеральний Секретар НТШ в Сарселі /Док. Др В. Янів. Ред./ та Директор Історично-філософської Секції у Мюнхені /Проф. Др І. Мірчук. Ред./, хоч вони не ведуть ніяких систематичних дослідів з історії, бо перший географ а другий філософ, але не дослідник, тільки публіцист-референт чужих поглядів і вдовольняється надрукуванням збірки публіцистичних статей авторів у зв'язку з крілеєм коронації /Вашингтон, яких науково-історична вартість рівняється майже зерові. На жаль Сарсель-Мюнхен має своїх сателітів і "наказних засупників історичної підсекції", які вдовольняються тим, що НТШ в Нью Йорку надрукує їх писання, дехто з позачленів виголосить принагідну доповідь у рявках нібито "історично-філософської секції", а про організацію хочби молодих істориків при цій Історично-філософській Секції їм байдуже! Виходить, що НТШ в Нью Йорку не потребує займатися українською історією, хоч український загаль зацікавлення саме історичними дослідженнями...

Автор цих рядків прийняв на себе функцію редактора матеріалів до збірника про українсько-польські відносини, що появляться англійською мовою /дуже бажано і в українській мові. Ред./ в слідуєчому змісті: 1/ Огляд українсько-польських взаємин від кінця Х ст. по 1 листопада 1918 р. 2/ Огляд українсько-польської війни в 1918-1920 рр. 3/ Міжнародна проблема українсько-польських границь після Першої Світової Війни. 4/ Польська політика на Західньо-Українських землях у 1918 - 1939 рр. та український відпір /знищення українського шкільництва, церкви, економіки, колонізація, ревіндикація шляхти та церков, фізичне нищення паціфікацією та вуличними бандами церков на Жолтині, установах у Підляшші та Волині, /КОП у прикордонній ситуації, український відпір підпіллям /УВО і ОУН/ та парламентарною обороною в польському соїмі та сенаті. 5/ Відношення польської держави і зокрема Поляків до визвольних змагань Українців поза ЗВЗ /УНР, Карпатська Україна/. 6/ Польське відношення до українців за більшовицької і німецької окупації. 7/ Проблема польського розмежування після II Світової Війни. 8/ Зажерзоння і звірства Поляків над українським населенням. 9/ Польська еміграція і українська проблема. Збірник має бути об'єктивним, науковим і документальним джерелом для інформування чужинського світу про українсько-польські відносини на українських землях.

Хто з істориків, економістів, публіцистів та інших науковців бажає співпрацювати при виготовленні наукових праць зв'язаних з вище наведеними проблемами хай ласкаво зголоситься до автора цих рядків за бляжчими інформаціями й докладнішими поясненнями на адресу: 28 Third St., Stamford, Conn. Хто з українського громадянства цікавиться співпрацею в Дослідчому Центрі або хоче бути меценатом так пекучо потрібного

збірника для пропаганди оправді соборної, а не так як тепер УССР обрізаної, незалежної української держави в американському, західньо-європейському, південно-африканському і австралійському англійському світі, будь ласка, звертатися до інж. Костя Церкевича при Українському Технічному Інституті по такій адресі:

Ukrainian Technical Institute. 320 East 14 Street. New York 3, N.Y.

Українське громадянство розпорошене по цілій земній кулі просить піти на зустріч ініціаторам Дослідного Центру Польських Відносин і своїми моральними сугестіями і матеріальними пожертвами підсилити розпочату ним працю і приквітати видання вище згаданого збірника.

З УКРАЇНСЬКОЇ І ЧУЖОЇ ПРЕСИ.

"УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНИН" Мюнхен, ч.2, 1955. В привітанні В.Доленка до Краєвого З'їзду СЗСУ в Англії говорилося: "...Адже ж, саме через відсутність належної організації українського селянства в минулому, в добу нашої національної революції, селянство з могутньою підмогою цієї революції, з величезного резервуару її сили, перед котрою не встояли б не один, а десятки лютих катів України - Муравйових, Антонович-Овсієнків, Сторових тощо,..." Іб організоване селянство було і в на Україні наймогутнішою рушійною силою це правда, але неправдою є твердження, що селянство не було організоване. Воно мало свою сильну організацію: Всеукраїнська Селянська Спілка, що в перший день організації Центральної Ради, дня 21.IV.1917 дала 5 своїх представників, а на Селянській Зїзд в Київ, в днях 10-16.VI.1917 р. прибуло 2200 делегатів зі всієї України, тоді обрано Центральний Комітет з 15 осіб і Раду Селянських Депутатів з 133 осіб, а всі обрані депутати стали членами Центральної Ради. А далі В.Доленко продовжує: "Адже, як би українське селянство ще в 1917-20 рр. знало, що його чекає лише через десять років, то чи вдержався б режим московської червоної окупації хоч би один місяць? Ясно що ні. Москва попросила б в Україні миру, а селянство, відстоюючи свою демократичну республіку, з рук її Конституанти одержало б землю, право, волю і тривалість миру..." Свята правда панє Доленко! Але гачок: коли б на молоду державу УНР державу трудових мас українських не виступила чорносотенна поміщицька, генеральська, міщанська чужа і своя реакція і за допомогою німецької солдатески не знищила України і того благобуту трудових селянських і робітничих мас, що вибороли собі за час революції і так ентузіастично взялися до будови Української Народньої Республіки. Це була перша руйна України.

Далі продовжує: "А так, з одного боку, попавшись на демагогічний гачок большевицьких облудних гасел, а з другого, - на авантюрний гачок російських есерів, кинувшись у вир стихійних повстань..." Правдою є, що наше селянство попалося на Московський большевицький гачок, але на той "гачок" нагнали його Скоропадські, Лізогуби, Рогози, Вжепецькі, Гутники, Кокольцеві, Соколовські, Зінковські, Кістяковські, Бутенки і т.д. Але вже зовсім неправда, що повстання проти режиму Скоропадського а також проти Директорії робили, власне організували, "російські есери", тоді всі носкалі на Україні були тільки води, ніжче трави. Повстання робили самі овляне проти контрреволюційних антинародніх затій режиму Скоропадського, а при Директорії проти режиму кабінету С.Остапенка, які зрадили Конституцію УНРеспубліки і обернулися в лакеїв Антанти, зокрема франц.ген. Ансельма та полк. Фрейденберга. А з кого тоді складався Кабінет Міністрів? Ось вони: УПСФ-федерал. 7 міністрів, УПСФ-самостійні. 4 мініст., Укр.Нар.Республіканців - 2 мін./Архипенко і Пилипчук/, гал.радик. 1 мін., лід.соц.-демокр. 1 мін. і безпарт. 2 мін.,самі міщанські панки, підпанки і полупанки, по своїй природі дрібненькі реакціонери, по психології мішущи - вороги трудового селянства і робітництва, по вдачі положливі лакеї - а це другий етап руйни УНРеспубліки. Потім з обіцянками прийшли Петлюра, Назепа, Мартос, А.Лівицький і кілька "техніків"-есерівських, але їм трудовий нарід український не повірив, осталися отамани і міністри без війська, народу і території, аж опинилися в свого "союзника" в таборах смерті. Отак воно була справді. Не личить лідерів перед своїм "народом" виступати з неправдами.

"ГОМІН УКРАЇНИ" - Торонто, 19.III.1955. Стаття: Інтерв'ю нашого кореспондента з головою ІК АБН. На початку 1955 року, голова АБН п. Ярослав Стецько відвідав Іспанію, і як пише преса ОУН-бандерівців, ніби поїздка була успішною. Ми не маємо наміру зупинятися над цілою статтею, тільки торнемося відповіді Я.Стецька на перше питання. Відповідь така:

"Ціллю моєї подорожі до Іспанії було поінформувати іспанську публічну думку і офіційні кола про боротьбу поневолених большевизмом народів, про нашу визвольну концепцію та вказати на необхідність співпраці західних держав з національно-визвольними організаціями уявлених народів, якщо Захід прагне перемоги над большевизмом і російським імперіалізмом. Передумовою для цієї перемоги є підтримка західним світом ідеї національних незалежних демократичних держав народів за залізною заслоною... Здобути симпатії для цієї нашої визвольної концепції було метою моєї поїздки як до інших країн, так до Іспанії"...

Думка висловлена у відповіді є справною, хто б це не робив, але справді треба бути наївним і політично неграмотним парубком, щоб повірити в будь яку допомогу від західних держав визвольній акції поневолених СРСР народів. Є народня приказка - ворон ворону око не виклює. Іспанія віддавна імперіалістична держава, вона гнобила і гнобить народи поза ріками, морями і океанами, а в себе, на півострові, в Європі такі народи: Кастильців/це те саме що в Росії Москві/ , Каталонців, Басківців, Галісійців, Андалузців, арагонців і інших. Англія, Бельгія, Голландія, Іспанія, Португалія, СРСР, Франція, а в Азії Китай і навіть Індія, все це імперіалістичні держави, що жорстко з підбитих ними народів, все це держави з колоніями або що гноблять багато інших народів. Ми є свідками, як на протязі останніх 40 літ, кожна держава, когось "визволяє" для того тільки, щоб той народ і простір опанувати для себе. СРСР також "визволяє", але так щоб у всіх других колоніях і державах отворити місцеві совети, а ті вже "попросять" СРСР про охорону від інших імперіалізмів. Ми свідками є, як іде глобальне змагання - боротьба двох політичних систем: Совітської проти всіх інших разом взятих, але ще ні одна з перелічених тут держав не сказала, що вони борються за справедливість, людяність, свободу народів і волю людини. І СРСР /Москва/ не сказала цього, що вона підтримує змагання до державної самостійності народів, як Каталонців, Басків, Мароканців, Тунісців, Алжирців, Суданців, Нігерійців, Сомалійців, Гвінейців і т.д. і т.д. Від цих імперіалістичних держав Україна, Білорусія, Грузія чи інші, ніколи не одержать навіть моральної підтримки, так само як і всі поневолені колоніальні народи не одержать підтримки, до власного державного життя, від СРСР-Росії. Це мусимо знати і з цього об'єктивного стану робити свої висновки і шукати своїх приятелів в глобальному світі. Нашими приятелями не є імперіалістичні держави, тільки всі поневолені народи. В цілому світі йде боротьба поневолених за національне і соціальне визволення. Чим народ культурніший - тим скоріше визволяється. Зі смертю останньої імперіалістичної держави стане вільною державою останній колоніальний гноблений народ і простір землі. Це вічний закон природи. Не допоможе тут ні кропило, ні кадило.

"ВІСНУК" - Мюнхен, Квітень 1955. В статті: Хто є справді наш поневолювач? пише -

"На прикладах з історії совітської революції ми хочемо довести..., що справжнім поневолювачем неросійських народів СРСР є російський імперіалізм. При чому застерігаємось, що під російським імперіалізмом ми розуміємо не російський народ, а пануючу над ним і його теж поневолюючи російську імперіальну верхівку. Таким чином ми признаємо, що російський народ є теж поневолений поневоленнями..." Висловлена тут думка є абсолютною думкою кожного москаля емігранта, кожного московського імперіаліста і задурманеного москалями чужинця і самого автора статті. Далі: немає "російського" народу, тільки є народ московський, український, білоруський, грузинський і т.д. Була російська держава, а тепер СРСР. Це імперіалістична фальшива концепція. За всі злочини в СРСР відповідальний весь московський народ - москалі! На хибній дорозі Ви пане А.Бабенко, пора вже навчитися думати власними категоріями, а не "старшого брата". Геть з такими фальшивими і шкідливими думками!

Купуємо такі журнали: "Українська Хата", "Нова Україна", "Трудова Україна", "Вістник УПСР", "Вісті Оборони України", "Воля", "Борітеся-Поборете". Редакція "УГСлова".